

eul_wid: okg-dj

Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεύς · Plutarch of Chaeronea

Aemilius Paulus

Αἰμίλιος Παῦλος

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)

Dialect: Ἀττικίζουσα [Atticizing](#)

Domain: Φιλοσοφία [Philosophy](#)

Format: Πεζός [Prose](#)

Affiliation: [Platonist](#)

- Aem t 1 AIMILIOS KAI TIMOLEON Ἔμοι [μὲν] τῆς τῶν βίων ἄψασθαι μὲν γραφῆς συνέβη δι' ἐτέρους, ἐπιμένειν δὲ καὶ φιλοχωρεῖν ἤδη καὶ δι' ἑμαυτόν, ὥσπερ ἐν ἐσόπτρῳ τῇ ἱστορίᾳ πειρώμενον ἀμῶς γέ πως κοσμεῖν καὶ ἀφομοιοῦν πρὸς τὰς ἐκείνων ἀρετὰς τὸν βίον.
- Aem 1 2 οὐδὲν γὰρ ἀλλ' ἢ συνδιαιτῆσει καὶ συμβιώσει τὸ γινόμενον ἔοικεν, ὅταν ὥσπερ ἐπιζενούμενον ἕκαστον αὐτῶν ἐν μέρει διὰ τῆς ἱστορίας ὑποδεχόμενοι καὶ παραλαμβάνοντες ἀναθεωρῶμεν 'ὅσος ἔην οἶός τε' (Hom. Il. 24, 630), τὰ κυριώτατα καὶ κάλλιστα πρὸς γνῶσιν ἀπὸ τῶν πράξεων λαμβάνοντες. φεῦ φεῦ, τί τούτου χάρμα μεῖζον ἢ λάβοις (Soph. ^[5]
- Aem 1 3 fr. 579) <καὶ> πρὸς ἐπανόρθωσιν ἡθῶν ἐνεργότερον; Δημόκριτος μὲν γὰρ (DielsKranz, Vorsokr. ^[1]
- Aem 1 4 55 B 166) εὐχεσθαί φησι δεῖν, ὅπως εὐλόγῳ εἰδώλῳ τυγχάνωμεν, καὶ τὰ σύμφυλα καὶ τὰ χρηστὰ μᾶλλον ἡμῖν ἐκ τοῦ περιέχοντος ἢ τὰ φαῦλα καὶ τὰ σκαιὰ συμφέρεται, λόγον οὐτ' ἀληθῆ καὶ πρὸς ἀπεράντους ἐκφέροντα δεισδαιμονίας εἰς φιλοσοφίαν καταβάλλων· ἡμεῖς δὲ τῇ περὶ τὴν ἱστορίαν διατριβῇ καὶ τῆς γραφῆς τῇ συνηθείᾳ παρασκευάζομεν ἑαυτούς, τὰς τῶν ἀρίστων καὶ δοκιμωτάτων μνήμας ὑποδεχομένους αἰετὰς ψυχαῖς, εἴ τι φαῦλον ἢ κακὴν ἢ ἀγεννὲς αἰ τῶν συνόντων ἐξ ἀνάγκης ὁμιλίας προσβάλλουσιν, ἐκκρούειν καὶ διωθεῖσθαι, πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν παραδειγμάτων ἵλεω καὶ πρᾶξιαν ἀποστρέφοντες τὴν διάνοιαν. ^[5]
- Aem 1 6 ὦν ἐν τῷ παρόντι προκεχειρίσμεθά σοι τὸν Τιμολέοντος τοῦ Κορινθίου καὶ Αἰμιλίου Παύλου βίον, ἀνδρῶν οὐ μόνον ταῖς αἰρέσεσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς τύχαις ἀγαθαῖς ὁμοίως κεχηρμένων ἐπὶ τὰ πράγματα, καὶ διαμφισβήτησιν παρεξόντων, πότερον εὐποτμίᾳ μᾶλλον ἢ φρονήσει τὰ μέγιστα τῶν πεπραγμένων κατώρθωσαν. Τὸν Αἰμιλίῳ οἶκον ἐν Ῥώμῃ τῶν εὐπατριδῶν γεγενῆσθαι καὶ παλαιῶν οἱ πλεῖστοι συγγραφεῖς ὁμολογοῦσιν. ^[5]
- Aem 2 2 ὅτι δ' ὁ πρῶτος αὐτῶν καὶ τῷ γένει τὴν ἐπωνυμίαν ἀπολιπὼν Μά <με> ρκος ἦν, Πυθαγόρου παῖς τοῦ σοφοῦ, δι' αἰμυλίαν λόγου καὶ χάριν Αἰμίλιος προσαγορευθεὶς, εἰρήκασιν ἔνιοι τῶν Πυθαγόρα τὴν Νομᾶ τοῦ βασιλέως παίδευσιν ἀναθέντων.
- Aem 2 3 οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν εἰς δόξαν ἀπὸ τῆς οἰκίας ταύτης προελθόντων δι' ἀρετὴν ἢ ἐξήλωσαν εὐτύχησαν, Λευκίου δὲ Παύλου τὸ περὶ Κάννας ἀτύχημα τὴν τε φρόνησιν ἅμα καὶ τὴν ἀνδρείαν ἔδειξεν.

- Aem 2 4 ὥς γὰρ οὐκ ἔπεισε τὸν συνάρχοντα κωλύων μάχεσθαι, τοῦ μὲν ἀγῶνος ἄκων μετέσχεν αὐτῷ, τῆς δὲ φυγῆς οὐκ ἐκοινώνησεν, ἀλλὰ τοῦ συνάψαντος τὸν κίνδυνον ἐγκαταλιπόντος, αὐτὸς ἐστῶς καὶ μαχόμενος τοῖς πολεμίοις ἐτελεύτησε. Τούτου θυγάτηρ μὲν Αἰμιλία Σκιπίωνι τῷ μεγάλῳ συνώκησεν, υἱὸς δὲ Παῦλος Αἰμίλιος, περὶ οὗ τάδε γράφεται, γεγονῶς ἐν ἡλικίᾳ κατὰ καιρὸν ἀνθοῦντα δόξαις καὶ ἀρεταῖς ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν καὶ μεγίστων, διέλαμψεν οὐ ταῦτὰ τοῖς εὐδοκιμοῦσι τότε νέοις ἐπιτηδεύματα ζηλώσας, οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπ' ἀρχῆς πορευθεῖς.
- Aem 2 6 οὔτε γὰρ λόγον ἥσκει περὶ δίκας, ἀσπασμούς τε καὶ δεξιώσεις καὶ φιλοφροσύνας, αἷς ὑποτρέχοντες οἱ πολλοὶ τὸν δῆμον ἐκτῶντο, θεραπευτικοὶ καὶ σπουδαῖοι γενόμενοι, παντάπασιν ἐξέλιπε, πρὸς οὐδέτερον ἀφυῶς ἔχων, ὥς δ' ἑκατέρου κρεῖττονα τὴν ἀπ' ἀνδρείας καὶ δικαιοσύνης καὶ πίστεως δόξαν αὐτῷ περιποιούμενος, οἷς εὐθὺς διέφερε τῶν καθ' ἡλικίαν. Πρώτην γοῦν τῶν ἐπιφανῶν ἀρχῶν ἀγορανομίαν μετελθὼν, προεκρίθη δεκαδυεῖν ἀνδρῶν συναπογραψαμένων, οὓς ὕστερον ἅπαντας ὑπατεῦσαι λέγουσι. ^[5]
- Aem 3 2 γενόμενος δ' ἱερεὺς τῶν αὐγούρων προσαγορευομένων, οὓς τῆς ἀπ' ὀρνίθων καὶ διοσημειῶν ἀποδεικνύουσι Ῥωμαῖοι μαντικῆς ἐπισκόπους καὶ φύλακας, οὕτω προσέσχε τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ κατενόησε τὴν τῶν παλαιῶν περὶ τὸ θεῖον εὐλάβειαν, ὥστε τιμὴν τινα δοκοῦσαν εἶναι καὶ ζηλουμένην ἄλλως ἔνεκα δόξης τὴν ἱερωσύνην τῶν ἀκροτάτων μίαν ἀποφῆναι τεχνῶν, καὶ μαρτυρῆσαι τοῖς φιλοσόφοις ὅσοι τὴν εὐσέβειαν ὥρισαντο θεραπείας θεῶν ἐπιστήμην εἶναι.
- Aem 3 4 πάντα γὰρ ἐδράτο μετ' ἐμπειρίας ὑπ' αὐτοῦ καὶ σπουδῆς, σχολὴν τῶν ἄλλων ἄγοντος ὅτε γίγνοιτο πρὸς τούτῳ, καὶ παραλείποντος οὐδὲν οὐδὲ καινοτομοῦντος, ἀλλὰ καὶ τοῖς συνιερεῦσιν ἀεὶ καὶ περὶ τῶν μικρῶν διαφερομένου, καὶ διδάσκοντος, ὥς εἰ τὸ θεῖον εὐκόλον τις ἡγεῖται καὶ ἀμεμφὲς εἶναι τῶν ἀμελειῶν, ἀλλὰ τῇ γε πόλει χαλεπὸν ἢ περὶ ταῦτα συγγνώμη καὶ παρόρασις· οὐδεὶς γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μεγάλῳ παρανομήματι κινεῖ πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν μειζόνων φρουρὰν καταλύουσιν οἱ προϊέμενοι τὴν ἐν τοῖς μικροῖς ἀκρίβειαν. ^[5]
- Aem 3 6 ὅμοιον δὲ καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἐθῶν τε καὶ πατρίων ἐξεταστὴν καὶ φύλακα παρεῖχεν ἑαυτόν, οὐ δημαγωγῶν ἐν τῷ στρατηγεῖν, οὐδ' ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τότε δευτέρας ἀρχὰς ταῖς πρώταις μνύμενος διὰ τοῦ χαρίζεσθαι καὶ πρᾶος εἶναι τοῖς ἀρχομένοις, ἀλλ' ὥσπερ ἱερεὺς ἄλλων ὀργίων δεινῶν τῶν περὶ τὰς θυσίας ἐθῶν ἐξηγούμενος ἕκαστα, καὶ φοβερὸς ὢν τοῖς ἀπειθοῦσι καὶ παραβαίνουσιν, ὥρθου τὴν πατρίδα, μικροῦ δεῖν πάρεργον ἡγούμενος τὸ νικᾶν τοὺς πολεμίους τοῦ παιδεύειν τοὺς πολίτας. ^[5]
- Aem 4 1 Συστάντος δὲ τοῦ πρὸς Ἀντίοχον τὸν μέγαν πολέμου τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ τῶν ἡγεμονικωτάτων ἀνδρῶν τετραμμένων πρὸς ἐκεῖνον, ἄλλος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἐνέστη πόλεμος, ἐν Ἰβηρίᾳ κινήματων μεγάλων γενομένων. ἐπὶ τοῦτον ὁ Αἰμίλιος ἐξεπέμφθη στρατηγός, οὐχ ἔξ ἔχων πελέκεις, ὅσους ἔχουσιν οἱ στρατηγοῦντες, ἀλλὰ προσλαβὼν ἐτέρους τοσοούτους, ὥστε τῆς ἀρχῆς ὑπατικὸν γενέσθαι τὸ ἀξίωμα.
- Aem 4 3 μάχη μὲν οὖν δις ἐκ παρατάξεως ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους, περὶ τρισμυρίους ἀνελών—καὶ δοκεῖ τὸ κατόρθωμα τῆς στρατηγίας περιφανῶς γενέσθαι, χωρίων εὐφυΐα καὶ ποταμοῦ τιнос διαβάσει ῥαστώνην παρασχόντος αὐτοῦ πρὸς τὸ νίκημα τοῖς στρατιώταις—, πόλεις δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίας ἐχειρώσατο, δεξαμένας αὐτὸν ἐκουσίως. ^[5]
- Aem 4 4 εἰρήνην δὲ καὶ πίστει συνηρμοσμένην ἀπολιπὼν τὴν ἐπαρχίαν, εἰς Ῥώμην ἐπανῆλθεν, οὐδὲ δραχμῇ μιᾷ γεγονῶς εὐπορώτερος ἀπὸ τῆς στρατείας.
- Aem 4 5 ἦν δὲ καὶ περὶ τᾶλλα χρηματιστῆς ἀργότερος, εὐδάπανος δὲ καὶ ἀφειδῆς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων· οὐ πολλὰ δ' ἦν, ἀλλὰ καὶ φερνῆς ὀφειλομένης τῇ γυναικὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ γλίσχρωσ ἐξήρκεσεν. Ἔγημε δὲ Παπιρίαν, ἀνδρὸς ὑπατικοῦ Μάσωνος θυγατέρα, καὶ χρόνον συνοικήσας

πολύν, ἀφῆκε τὸν γάμον, καίπερ ἐξ αὐτῆς καλλιτεκνότατος γενόμενος αὕτη γὰρ ἦν ἡ τὸν κλεινότατον αὐτῷ Σκιπίωνα τεκοῦσα καὶ Μάξιμον Φάβιον.

Aem 5 2 αἰτία δὲ γεγραμμένη τῆς διαστάσεως οὐκ ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' ἔοικεν ἀληθῆς τις εἶναι λόγος
περὶ γάμου λύσεως λεγόμενος, ὥς ἀνὴρ Ῥωμαῖος ἀπεπέμπετο γυναῖκα, τῶν δὲ φίλων
νουθετούντων αὐτόν, „οὐχὶ σῶφρων; οὐκ εὖμορφος; οὐχὶ παιδοποιός;“ προτείνας τὸ ὑπόδημα
(κάλτιον αὐτὸ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν), εἶπεν· „οὐκ εὐπρεπὴς οὗτος; οὐ νεουργής; ἀλλ' οὐκ ἂν
εἰδείη τις ὑμῶν, καθ' ὃ τι θλίβεται μέρος οὐμὸς πούς.

Aem 5 4 “ τῷ γὰρ ὄντι μεγάλαι μὲν ἁμαρτίαι <καὶ> ἀναπεπταμέναι γυναῖκας ἀνδρῶν ἄλλας
ἀπήλλαξαν, τὰ δ' ἔκ τινος ἀηδίας καὶ δυσαρμοστίας ἡθῶν μικρὰ καὶ πυκνὰ προσκρούσματα,
λανθάνοντα τοὺς ἄλλους, ἀπεργάζεται τὰς ἀνηκέστους ἐν ταῖς συμβιώσεσιν ἄλλοτριότηας.

Aem 5 5 ὁ δ' οὖν Αἰμίλιος ἀπαλλαγείς τῆς Παπιρίας ἑτέραν ἡγάγετο, καὶ δύο παῖδας ἄρρενας τεκούσης,
τούτους μὲν ἐπὶ τῆς οἰκίας εἶχε, τοὺς δὲ προτέρους εἰσεποίησεν οἴκοις τοῖς μεγίστοις καὶ γένεσι
τοῖς ἐπιφανεστάτοις, τὸν μὲν πρεσβύτερον τῷ Μαξίμου Φαβίου τοῦ πεντάκις ὑπατεύσαντος,
τὸν δὲ νεώτερον Ἀφρικανοῦ Σκιπίωνος υἱὸς ἀνεψιὸν ὄντα θέμενος Σκιπίωνα προσηγόρευσε.
[5]

Aem 5 6 τῶν δὲ θυγατέρων τῶν Αἰμιλίου τὴν μὲν ὁ Κάτωνος υἱὸς ἔγημε, τὴν δ' Αἴλιος Τουβέρων, ἀνὴρ
ἄριστος καὶ μεγαλοπρεπέστατα Ῥωμαίων πενία χρησάμενος.

Aem 5 7 ἦσαν γὰρ ἑκκαίδεκα συγγενεῖς, Αἴλιοι πάντες, οἰκίδιον δὲ πάνυ μικρὸν ἦν αὐτοῖς καὶ χωρίδιον
ἐν ἧρκει πᾶσι, μίαν ἐστίαν νέμουνσι μετὰ παίδων πολλῶν καὶ γυναικῶν.

Aem 5 8 ἐν αἷς καὶ ἡ Αἰμιλίου τοῦδε θυγάτηρ ἦν, δις ὑπατεύσαντος καὶ δις θριαμβεύσαντος, οὐκ
αἰσχυνομένη τὴν πενίαν τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ θαυμάζουσα τὴν ἀρετὴν δι' ἣν πένης ἦν.

Aem 5 9 οἱ δὲ νῦν ἀδελφοὶ καὶ συγγενεῖς, ἂν μὴ κλίμασι καὶ ποταμοῖς καὶ διατειχίσμασιν ὀρίσωσι τὰ
κοινά, καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐν μέσῳ λάβωσιν ἀπ' ἀλλήλων, οὐ παύονται διαφερόμενοι.

Aem 5 10 ταῦτα μὲν οὖν ἡ ἱστορία λογίζεσθαι καὶ παρεπισκοπεῖν δίδωσι τοῖς σφύζεσθαι βουλομένοις. Ὁ δ'
Αἰμίλιος ὑπατος ἀποδειχθεὶς ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς παραλίους Λίγυας, οὓς ἔνιοι καὶ
Λιγυστίνους ὀνομάζουσι, μάχιμον καὶ θυμοειδὲς ἔθνος, ἐμπείρως δὲ πολεμεῖν διδασκόμενον
ὑπὸ Ῥωμαίων διὰ τὴν γειτνίασιν.

Aem 6 2 τὰ γὰρ ἔσχατα τῆς Ἰταλίας καὶ καταλήγοντα πρὸς τὰς Ἄλπεις αὐτῶν τε τῶν Ἄλπεων τὰ
κλυζόμενα τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει καὶ πρὸς τὴν Λιβύην ἀνταίροντα νέμονται, μεμειγμένοι
Γαλάταις καὶ τοῖς παραλίοις Ἰβήρων.

Aem 6 3 τότε δὲ καὶ τῆς θαλάσσης ἀψάμενοι, σκάφεσι πειρατικοῖς ἀφηροῦντο καὶ περιέκοπτον τὰς
ἐμπορίας, ἄχρι στηλῶν Ἡρακλείων ἀναπλέοντες.

Aem 6 4 ἐπιόντος οὖν τοῦ Αἰμιλίου, τετρακισμῦριοι γενόμενοι τὸ πλῆθος ὑπέστησαν· ὁ δὲ τοὺς
σύμπαντας ὀκτακισχιλίους ἔχων πενταπλασίους οὓσιν αὐτοῖς συνέβαλε, καὶ τρεψάμενος καὶ
κατακλείσας εἰς τὰ τεῖχη, διέδωκε λόγον φιλάνθρωπον καὶ συμβατικόν· οὐ γὰρ ἦν βουλομένοις
τοῖς Ῥωμαίοις παντάπασιν ἐκκόψαι τὸ Λιγύων ἔθνος, ὥσπερ ἔρκος ἢ πρόβολον ἐμποδῶν
κείμενον τοῖς Γαλατικοῖς κινήμασιν, ἐπαιωρουμένοις αἰεὶ περὶ τὴν Ἰταλίαν.

Aem 6 6 πιστεύσαντες οὖν τῷ Αἰμιλίῳ τὰς τε ναῦς καὶ τὰς πόλεις ἐνεχείρισαν. ὁ δὲ τὰς μὲν πόλεις οὐδὲν
ἀδικήσας, ἢ μόνον τὰ τεῖχη περιελών, ἀπέδωκε, τὰς δὲ ναῦς ἀπάσας ἀφείλετο, καὶ πλοῖον
οὐδὲν αὐτοῖς τρισκάλμου μεῖζον ἀπέλιπε· τοὺς δ' ἠλωκότας ὑπ' αὐτῶν κατὰ γῆν ἢ κατὰ
θάλατταν ἀνεσώσατο πολλοὺς καὶ ξένους καὶ Ῥωμαίους εὐρεθέντας.

Aem 6 7 ἐκείνη μὲν οὖν ἡ ὑπατεία τὰς εἰρημένας πράξεις ἐπιφανεῖς ἔσχεν. Ὑστερον δὲ πολλάκις
ποιήσας φανερόν αὐτὸν αὐθις ὑπατεῦσαι βουλόμενον, καί ποτε καὶ παραγγείλας, ὥς ἀπέτυχε

καὶ παρῳφθη, τὸ λοιπὸν ἡσυχίαν εἶχε, τῶν ἱερῶν ἐπιμελούμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀσκῶν τὴν μὲν ἐπιχώριον παιδείαν καὶ πάτριον ὥσπερ αὐτὸς ἥσκητο, τὴν δ' Ἑλληνικὴν φιλοτιμότερον.

Aem 6 9 οὐ γὰρ μόνον γραμματικοὶ καὶ σοφισταὶ καὶ ῥήτορες, ἀλλὰ καὶ πλάσται καὶ ζωγράφοι καὶ πώλων καὶ σκυλάκων ἐπιστάται καὶ διδάσκαλοι θήρας Ἕλληνες ἦσαν περὶ τοὺς νεανίσκους.

Aem 6 10 ὁ δὲ πατὴρ, εἰ μὴ τι δημόσιον ἐμποδῶν εἶη, παρῆν ἀεὶ μελετῶσι καὶ γυμναζομένοις, φιλοτεκνότατος Ῥωμαίων γενόμενος. Τῶν δὲ δημοσίων πράξεων καιρὸς ἦν ἐκεῖνος τότε καθ' ὃν Περσεὶ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ πολεμοῦντες, ἐν αἰτίᾳ τοὺς στρατηγοὺς εἶχον ὡς δι' ἀπειρίαν καὶ ἀτολμίαν αἰσχυρῶς καὶ καταγελάστως τοῖς πράγμασι χρωμένους, καὶ πάσχοντας κακῶς μᾶλλον ἢ ποιοῦντας.

Aem 7 2 ἄρτι μὲν γὰρ Ἀντίοχον τὸν ἐπικληθέντα μέγαν εἶξαντα τῆς ἄλλης Ἀσίας ὑπὲρ τὸν Ταῦρον ἐκβαλόντες καὶ κατακλείσαντες εἰς Συρίαν, ἐπὶ μυρίοις καὶ πεντακισχιλίοις ταλάντοις ἀγαπήσαντα τὰς διαλύσεις, ὀλίγῳ δὲ πρόσθεν ἐν Θεσσαλίᾳ συντρίψαντες Φίλιππον, καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ Μακεδόνων ἐλευθέρωσαντες, ᾧ τε βασιλεὺς οὐδεὶς παραβλητὸς <ἦν> εἰς τόλμαν ἢ δύναμιν, Ἀννίβαν καταπολεμήσαντες, οὐκ ἀνεκτὸν ἡγοῦντο Περσεὶ καθάπερ ἀντιπάλῳ τῆς Ῥώμης ἴσον φερόμενοι συμπεπλέχθαι πολὺν ἤδη χρόνον, ἀπὸ τῶν λειψάνων τῆς πατρῴας ἥττης πολεμοῦντι πρὸς αὐτούς, ἀγνοοῦντες ὅτι πολλῷ τὴν Μακεδόνων δύναμιν ἥττηθῆις Φίλιππος ἔρρωμενεστέραν καὶ μαχιμωτέραν ἐποίησε.

Aem 7 5 περὶ ὧν δίειμι βραχέως ἄνωθεν ἀρξάμενος. Ἀντίγονος μέγιστον δυνηθεὶς τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων καὶ στρατηγῶν, κτησάμενος ἑαυτῷ καὶ γένει τὴν τοῦ βασιλέως προσηγορίαν, υἱὸν ἔσχε Δημήτριον, οὗ παῖς Ἀντίγονος ἦν ὁ Γονατᾶς ἐπονομασθεὶς· τούτου δὲ Δημήτριος, ὃς αὐτὸς τε βασιλεύσας χρόνον οὐ πολὺν, υἱὸν τε παῖδα τὴν ἡλικίαν ἀπολιπὼν Φίλιππον, ἐτελεύτησε.

Aem 8 3 δεισαντες δὲ τὴν ἀναρχίαν οἱ πρῶτοι Μακεδόνων Ἀντίγονον ἐπάγονται, τοῦ τεθνηκότος ἀνεψιὸν ὄντα, καὶ συνοικίσαντες αὐτῷ τὴν μητέρα τοῦ Φιλίππου, πρῶτον μὲν ἐπίτροπον καὶ στρατηγόν, εἶτα πειρώμενοι μετρίου καὶ κοινωφελοῦς βασιλέα προσηγόρευσαν· ἐπεκλήθη δὲ Δώσων ὡς ἐπαγγελτικὸς <μέν>, οὐ τελεσιουργὸς δὲ τῶν ὑποσχέσεων. ^[5]

Aem 8 4 μετὰ τοῦτον βασιλεύσας ὁ Φίλιππος ἦνθησεν ἐν τοῖς μάλιστα τῶν βασιλέων ἔτι μειράκιον ὢν, καὶ δόξαν ἔσχεν ὡς ἀναστήσων Μακεδονίαν εἰς τὸ παλαιὸν ἀξίωμα, καὶ μόνος ἐπὶ πάντας ἤδη τὴν Ῥωμαίων δύναμιν αἰρομένην καθέξων.

Aem 8 5 ἥττηθῆις δὲ μεγάλη μάχη περὶ Σκοτοῦσαν ὑπὸ Τίτου Φλαμινίνου, τότε μὲν ἔπηξε καὶ πάντα τὰ καθ' ἑαυτὸν ἐπέτρεψε Ῥωμαίοις, καὶ τυχὼν ἐπιτιμήσεως μετρίας ἡγάπησεν. ὕστερον δὲ βαρέως φέρων, καὶ τὸ βασιλεύειν χάριτι Ῥωμαίων ἡγούμενος αἰχμαλώτου τρυφὴν ἀγαπώντος εἶναι μᾶλλον ἢ φρόνημα καὶ θυμὸν ἔχοντος ἀνδρός, ἐπέιχε τῷ πολέμῳ τὴν γνώμην καὶ συνετάττετο λάθρα καὶ πανούργως.

Aem 8 7 τῶν γὰρ πόλεων τὰς ἐνοδίους καὶ παραθαλαττίους ἀσθενεῖς γενομένας περιορῶν καὶ ὑπερήμους ὡς καταφρονεῖσθαι, πολλὴν ἄνω συνῆγε δύναμιν, καὶ τὰ μεσόγεια χωρία καὶ φρούρια καὶ πόλεις ὅπλων καὶ χρημάτων πολλῶν καὶ σωμάτων ἀκμαζόντων ἐμπεπληκώς, ἐσωμάσκει τὸν πόλεμον καὶ συνέιχεν ὥσπερ ἐγκεκρυμμένον ἀδήλως.

Aem 8 8 ὅπλων μὲν γὰρ ἀργούντων ἀπέκειντο τρεῖς μυριάδες, ὀκτακόσιοι δὲ σίτου μεδίμνων ἦσαν ἐγκατωκοδομημένου τοῖς τείχεσι, χρημάτων δὲ πλῆθος ὅσον ἤρκει μισθοφόρους ἔτη δέκα μυρίους τρέφειν προπολεμοῦντας τῆς χώρας.

Aem 8 9 ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἔφθη ταῦτα κινῆσαι καὶ προαγαγεῖν εἰς ἔργον, ὑπὸ λύπης καὶ δυσθυμίας προέμενος τὸν βίον· ἔγνω γὰρ ἀδίκως τὸν ἕτερον τῶν υἱῶν Δημήτριον ἐκ διαβολῆς τοῦ χείρονος ἀνηρηκώς. Ὁ δ' ὑπολειπόμενος υἱὸς αὐτοῦ Περσεὺς ἅμα τῇ βασιλείᾳ διεδέξατο τὴν

πρὸς Ῥωμαίους ἔχθραν, οὐκ ὦν ἐχέγγυος <δι> ενεγκεῖν διὰ μικρότητα καὶ μοχθηρίαν ἦθους, ἐν ᾧ παθῶν τε παντοδαπῶν καὶ νοσημάτων ἐνόντων ἐπρώτευν ἢ φιλαργυρία.

Aem 8 11 λέγεται δὲ μηδὲ γνήσιος φῦναι, λαβεῖν δ' αὐτὸν ἢ συνοικοῦσα τῷ Φιλίπῳ νεογνὸν ἀκεστρίας τινὸς Ἀργολικῆς Γναθαινίου τοῦνομα τεκούσης, καὶ λαθεῖν ὑποβαλομένη.

Aem 8 12 δι' ὃ καὶ μάλιστα δοκεῖ τὸν Δημήτριον φοβηθεῖς ἀποκτεῖναι, μὴ γνήσιον ἔχων ὁ οἶκος διάδοχον ἀποκαλύψει τὴν ἐκείνου νοθείαν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ ὦν ἀγεννῆς καὶ ταπεινός, ὑπὸ ῥύμης τῶν πραγμάτων ἀναφερόμενος πρὸς τὸν πόλεμον, <ὕπ> ἔστη καὶ διηρείσατο πολὺν χρόνον, ἡγεμόνας τε Ῥωμαίων ὑπατικούς καὶ στρατεύματα καὶ στόλους μεγάλους ἀποτριψάμενος, ἐνίων δὲ καὶ κρατήσας.

Aem 9 2 Πόπλιόν τε γὰρ Λικίνιον ἐμβαλόντα πρῶτον εἰς Μακεδονίαν τρεψάμενος ἵππομαχίᾳ, δισχιλίους πεντακοσίους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀπέκτεινε, καὶ ζῶντας ἄλλους ἑξακοσίους ἔλαβε, τοῦ τε ναυστάθμου περὶ Ὁρεὸν ὁρμοῦντος, ἀπροσδόκητον ἐπίπλουν θέμενος εἴκοσι μὲν αὐτοφόρους ὀλκάδας ἐχειρώσατο, τὰς δ' ἄλλας σίτου γεμούσας **** <πεν> τηρικὰ τέσσαρα καὶ **** σεν.

Aem 9 4 τὸν δὲ δεύτερον τῶν ὑπατικῶν Ὀστίλιον ἀπεκρούσατο [καὶ] βιαζόμενον κατὰ τὰς Ἑλιμίας· λάθρα δὲ διὰ Θεσσαλίας ἐμβαλόντα προκαλούμενος εἰς μάχην ἐφόβησε. πάρεργον δὲ τοῦ πολέμου στρατείαν ἐπὶ Δαρδανεῖς θέμενος, ὥς δὴ τοὺς Ῥωμαίους ὑπερορῶν καὶ σχολάζων, μυρίους τῶν βαρβάρων κατέκοψε καὶ λείαν ἡλάσατο πολλήν.

Aem 9 6 ὑπεκίνει δὲ καὶ Γαλάτας τοὺς περὶ τὸν Ἰστρον ὤκημένους, Βαστέρναι καλοῦνται, στρατὸν ἱππότην καὶ μάχιμον, Ἰλλυριοὺς τε διὰ Γενθίου τοῦ βασιλέως παρεκάλει συνεφάψασθαι τοῦ πολέμου.

Aem 9 7 καὶ λόγος κατέσχευεν ὥς τῶν βαρβάρων μισθῷ πεπεισμένων ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῆς κάτω Γαλατίας παρὰ τὸν Ἀδρίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ταῦτα τοῖς Ῥωμαίοις πυνθανομένοις ἐδόκει τὰς τῶν στρατηγιῶν <των> χάριτας καὶ παραγγελίας ἑάσαντας [αὐτοὺς] καλεῖν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν ἄνδρα νοῦν ἔχοντα καὶ πράγμασι χρῆσθαι μεγάλοις ἐπιστάμενον.

Aem 10 2 οὗτος ἦν Παῦλος Αἰμίλιος, ἡλικίας μὲν ἤδη πρόσω καὶ περὶ ἐξήκοντα γεγονώς ἔτη, ῥώμῃ δὲ σώματος ἀκμάζων, πεφραγμένος δὲ κηδεσταῖς καὶ παισὶ νεανίαις καὶ φίλων πλήθει καὶ συγγενῶν μέγα δυναμένων, οἳ πάντες αὐτὸν ὑπακοῦσαι καλοῦντι τῷ δήμῳ πρὸς τὴν ὑπατείαν ἔπειθον.

Aem 10 3 ὁ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐθρύπτετο πρὸς τοὺς πολλούς, καὶ διέκλινε τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν καὶ τὴν σπουδήν, ὥς μὴ δεόμενος τοῦ ἄρχειν· φοιτῶντων δὲ καθ' ἡμέραν ἐπὶ θύρας καὶ προκαλουμένων αὐτὸν εἰς ἀγορὰν καὶ καταβοώντων, ἐπείσθη· καὶ φανεῖς εὐθὺς ἐν τοῖς μετιοῦσι τὴν ὑπατείαν, ἔδοξεν οὐκ ἀρχὴν ληψόμενος, ἀλλὰ νίκην καὶ κράτος πολέμου κομίζων καὶ διδοὺς τοῖς πολίταις καταβαίνειν εἰς τὸ πεδῖον· μετὰ τοσαύτης ἐλπίδος καὶ προθυμίας ἐδέξαντο πάντες αὐτὸν καὶ κατέστησαν ὕπατον τὸ δεύτερον, οὐκ ἑάσαντες κλῆρον γενέσθαι καθάπερ εἰώθει περὶ τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλ' εὐθὺς ἐκείνῳ ψηφισάμενοι τοῦ Μακεδονικοῦ πολέμου τὴν ἡγεμονίαν.

Aem 10 6 λέγεται δ' αὐτόν, ὥς ἀνηγορεύθη κατὰ τοῦ Περσέως στρατηγός, ὑπὸ τοῦ δήμου παντὸς οἴκαδε προπεμφθέντα λαμπρῶς, εὑρεῖν τὸ θυγάτριον τὴν Τερτίαν δεδακρυμένην, ἔτι παιδίον οὔσαν· ἀσπαζόμενον οὖν αὐτὴν ἐρωτᾶν ἐφ' ὅτῳ λελύπηται· τὴν δὲ περιβαλοῦσαν καὶ καταφιλοῦσαν, „οὐ γὰρ οἶσθ“ εἰπεῖν „ᾧ πάτερ ὅτι ἡμῖν ὁ Περσεὺς τέθηκε;“ λέγουσαν κυνίδιον σύντροφον οὕτω προσαγορευόμενον· καὶ τὸν Αἰμίλιον „ἀγαθὴ τύχη“ φάναι „ᾧ θύγατερ, καὶ δέχομαι τὸν οἰωνόν.

Aem 10 8

“ ταῦτα μὲν οὖν Κικέρων ὁ ῥήτωρ ἐν τοῖς περὶ μαντικῆς ἱστορήκεν (de div. 1, 103). Εἰωθότων δὲ τῶν ὑπατεῖαν λαβόντων οἷον ἀνθομολογεῖσθαι τινα χάριν καὶ προσαγορεύειν φιλοφρόνως τὸν δῆμον ἀπὸ τοῦ βήματος, Αἰμίλιος εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν τοὺς πολίτας, τὴν μὲν προτέραν ὑπατεῖαν ἔφη μετελθεῖν αὐτὸς ἀρχῆς δεόμενος, τὴν δὲ δευτέραν ἐκείνων στρατηγοῦ δεομένων δι’ ὃ μηδεμίαν αὐτοῖς χάριν ἔχειν, ἀλλ’ εἰ νομίζουσι δι’ ἑτέρου βέλτιον ἔξαι τὰ κατὰ τὸν πόλεμον, ἐξίστασθαι τῆς ἡγεμονίας, εἰ δὲ πιστεύουσιν αὐτῷ, μὴ παραστρατηγεῖν μηδὲ λογοποιεῖν, ἀλλ’ ὑπουργεῖν σιωπῇ τὰ δέοντα πρὸς τὸν πόλεμον, ὥς ἐὰν ἄρχοντος ἄρχειν ζητῶσιν, ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν καταγελάστους ἐν ταῖς στρατείαις ἐσομένους.

Aem 11 3 ἀπὸ τούτων τῶν λόγων πολλὴν μὲν αἰδῶ πρὸς αὐτὸν ἐνεποίησε τοῖς πολίταις, μεγάλην δὲ προσδοκίαν τοῦ μέλλοντος, ἡδομένων ἀπάντων, ὅτι τοὺς κολακεύοντας παρελθόντες εἴλοντο παρρησίαν ἔχοντα καὶ φρόνημα στρατηγόν.

Aem 11 4 οὕτως ἐπὶ τῷ κρατεῖν καὶ μέγιστος εἶναι τῶν ἄλλων ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ δοῦλος ἦν ὁ Ῥωμαίων δῆμος. Αἰμίλιον δὲ Παῦλον, ὥς ἐξώρμησεν ἐπὶ στρατείαν, πλοῦ μὲν εὐτυχία καὶ ῥαστώνῃ χρήσασθαι πορείας κατὰ δαίμονα τίθημι, σὺν τάχει καὶ μετ’ ἀσφαλείας ἐπὶ τὸ στρατόπεδον κομισθέντα· τοῦ δὲ πολέμου καὶ τῆς στρατηγίας αὐτοῦ τὸ μὲν τόλμης ὀξύτητι, τὸ δὲ βουλευμασι χρηστοῖς, τὸ δὲ φίλων ἐκθύμοις ὑπηρεσίαις, τὸ δὲ τῷ παρὰ τὰ δεινὰ θαρρεῖν καὶ χρῆσθαι λογισμοῖς ἀραρόσιν ὁρῶν διαπεπραγμένον, οὐκ ἔχω τῇ λεγομένη τοῦ ἀνδρὸς εὐτυχίᾳ λαμπρὸν ἀποδοῦναι καὶ διάσημον ἔργον, οἷον ἑτέρων στρατηγῶν, εἰ μὴ τις ἄρα τὴν Περσέως φιλαργυρίαν Αἰμιλίῳ τύχην ἀγαθὴν περὶ τὰ πράγματα γενέσθαι φησίν, ἣ λαμπρὰ καὶ μέγала πρὸς τὸν πόλεμον ἀρθέντα ταῖς ἐλπίσι τὰ Μακεδόνων ἀνέτρεψε καὶ κατέβαλε, πρὸς ἀργύριον ἀποδειλιάσας. ^[5]

Aem 12 4 ἦκον μὲν γὰρ αὐτῷ δεηθέντι Βαστέρναι, μύριοι μὲν ἵππεῖς, μύριοι δὲ παραβάται, μισθοφόροι πάντες, ἄνδρες οὐ γεωργεῖν εἰδότες, οὐ πλεῖν, οὐκ ἀπὸ ποιμνίων ζῆν νέμοντες, ἀλλ’ ἐν ἔργον καὶ μίαν τέχνην μελετῶντες αἰεὶ μάχεσθαι καὶ κρατεῖν τῶν ἀντιταττομένων.

Aem 12 5 ὥς δὲ περὶ τὴν Μαιδικὴν καταστρατοπεδεύσαντες ἐπεμείγνυντο τοῖς παρὰ τοῦ βασιλέως, ἄνδρες ὑψηλοὶ μὲν τὰ σώματα, θαυμαστοὶ δὲ τὰς μελέτας, μέγалаυχοι δὲ καὶ λαμπροὶ ταῖς κατὰ τῶν πολεμίων ἀπειλαῖς, θάρσος παρέστησαν τοῖς Μακεδόσι καὶ δόξαν, ὥς τῶν Ῥωμαίων οὐχ ὑπομενούντων, ἀλλ’ ἐκπλαγησομένων τὴν ὄψιν αὐτὴν καὶ τὴν κίνησιν, ἔκφυλον οὖσαν καὶ δυσπρόσοπτον. ^[5]

Aem 12 6 οὕτω διαθεῖς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Περσεύς, καὶ τοιούτων ἐμπλήσας ἐλπίδων, αἰτούμενος καθ’ ἕκαστον ἡγεμόνα χιλίους, πρὸς τὸ γινόμενον τοῦ χρυσίου πλῆθος ἱλιγγιάσας καὶ παραφρονήσας ὑπὸ μικρολογίας, ἀπείπατο καὶ προήκατο τὴν συμμαχίαν, ὥσπερ οἰκονομῶν, οὐ πολεμῶν Ῥωμαίοις, καὶ λογισμὸν ἀποδώσων ἀκριβῆ τῆς εἰς τὸν πόλεμον δαπάνης οἷς ἐπολέμει· καὶ <τοι> διδασκάλους εἶχεν *** ἐκείνους, οἱ <ς ἄνευ τῆς> ἄλλης παρασκευῆς *** τῶν δέκα μυριάδων ἦσαν ἡθροισμένοι καὶ παρεστῶσαι ταῖς χρεῖαις. ^[5]

Aem 12 8 ὁ δὲ πρὸς δύναμιν ἀνταίρων τηλικαύτην καὶ πόλεμον, οὗ τοσοῦτον ἦν τὸ παρατρεφόμενον, διεμέτρει καὶ παρεσημαίνετο τὸ χρυσίον, ἄψασθαι δεδιὼς ὥσπερ ἄλλοτρίων.

Aem 12 9 καὶ ταῦτ’ ἔπραττεν οὐ Λυδῶν τινος οὐδὲ Φοινίκων γεγωνώς, ἀλλὰ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου κατὰ συγγένειαν ἀρετῆς μεταποιούμενος, οἱ τῷ τὰ πράγματα τῶν χρημάτων ὠνητά, μὴ τὰ χρήματα τῶν πραγμάτων ἡγεῖσθαι, πάντων ἐκράτησαν.

Aem 12 10 ἐρρέθη γοῦν ὅτι τὰς πόλεις αἰρεῖ τῶν Ἑλλήνων οὐ Φίλιππος, ἀλλὰ τὸ Φιλίππου χρυσίον.

Aem 12 11 Ἀλέξανδρος δὲ τῆς ἐπ’ Ἰνδοῦς στρατείας ἀπτόμενος, καὶ βαρὺν ὁρῶν καὶ δύσογκον ἤδη τὸν Περσικὸν ἐφελκομένους πλοῦτον τοὺς Μακεδόνας, πρῶτας ὑπέπρησε τὰς βασιλικὰς ἀμάξας,

εἶτα τοὺς ἄλλους ἔπεισε ταῦτο ποιήσαντας ἐλαφροὺς ἀναζεῦξαι πρὸς τὸν πόλεμον ὥσπερ λελυμένους.

Aem 12 12 Περσεὺς δὲ τὸν χρυσὸν αὐτὸς αὐτοῦ καὶ τέκνων καὶ βασιλείας καταχεάμενος, οὐκ ἠθέλησε δι' ὀλίγων σωθῆναι χρημάτων, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν κομισθεὶς ὁ πλούσιος αἰχμάλωτος ἐπιδείξασθαι Ῥωμαίοις ὅσα φεισάμενος ἐτήρησεν αὐτοῖς. Οὐ γὰρ μόνον ἀπέπεμψε τοὺς Γαλάτας ψευσάμενος, ἀλλὰ καὶ Γένθιον ἐπάρας τὸν Ἰλλυριὸν ἐπὶ τριακοσίοις ταλάντοις συνεφάψασθαι τοῦ πολέμου, τὰ μὲν χρήματα τοῖς παρ' αὐτοῦ πεμφθεῖσι προὔθηκεν ἡριθμημένα, καὶ κατασημήνασθαι παρέσχεν· ὥς δὲ πεισθεὶς ἔχειν ἃ ᾔτησεν ὁ Γένθιος ἔργον ἀσεβὲς καὶ δεινὸν ἔδρασε—πρέσβεις γὰρ ἐλθόντας Ῥωμαίων πρὸς αὐτὸν συνέλαβε καὶ κατέδρασε—, ἡγούμενος ὁ Περσεὺς οὐδὲν ἔτι δεῖσθαι τῶν χρημάτων τὴν ἐκπολέμωσιν, ἅλута τοῦ Γενθίου προδεδωκότος ἔχθρας ἐνέχυρα καὶ διὰ τηλικαύτης ἀδικίας ἐμβεβληκότος ἑαυτὸν εἰς τὸν πόλεμον, ἀπεστέρησε τὸν κακοδαίμονα τῶν τριακοσίων ταλάντων, καὶ περιεῖδεν ὀλίγῳ χρόνῳ μετὰ τέκνων καὶ γυναικὸς ὥς ἀπὸ νεοττιᾶς ἀρθέντα τῆς βασιλείας ὑπὸ Λευκίου Ἀνικίου στρατηγοῦ, πεμφθέντος ἐπ' αὐτὸν μετὰ δυνάμεως. ^[5]

Aem 13 4 Ἐπὶ τοιοῦτον ἀντίπαλον ἐλθὼν ὁ Αἰμίλιος, αὐτοῦ μὲν κατεφρόνει, τὴν δ' ὑπ' αὐτῷ παρασκευὴν καὶ δύναμιν ἐθαύμαζεν· ἦσαν γὰρ ἱππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δ' εἰς φάλαγγα τετρακισμυρίων οὐ πολλοῖς ἀποδέοντες.

Aem 13 5 ἰδρυμένος δὲ πρὸ τῆς θαλάττης παρὰ τὴν Ὀλυμπικὴν ὑπώρειαν ἐπὶ χωρίων οὐδαμόθεν προσαγωγὴν ἐχόντων καὶ πάντοθεν ὑπ' αὐτοῦ διαπεφραγμένων ἐρύμασι καὶ προτειχίσμασι ξυλίνοις, πολλὴν ἄδειαν ἤγεν, ἀποτρύσειν χρόνῳ καὶ χρημάτων δαπάνῃ τὸν Αἰμίλιον ἡγούμενος. ὁ δὲ τῇ γνώμῃ μὲν ἦν ἐνεργός, ἐπὶ πᾶν βούλευμα καὶ πᾶσαν τρεπόμενος πεῖραν, ὑπ' ἀδείας δὲ τῆς πρόσθεν τὸν στρατὸν ὁρῶν δυσανασχετοῦντα καὶ λόγῳ πολλὰ διαστρατηγοῦντα τῶν ἀπράκτων, ἐπετίμησεν αὐτοῖς καὶ παρήγγειλε μηδὲν πολυπραγμονεῖν μηδὲ φροντίζειν ἀλλ' ἢ τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ καὶ τὴν πανοπλίαν ἕκαστον, ὅπως ἐνεργὸν παρέξει καὶ χρήσεται Ῥωμαϊκῶς τῇ μαχαίρᾳ, τὸν καιρὸν παραδόντος τοῦ στρατηγοῦ. ^[5]

Aem 13 7 τὰς δὲ νυκτερινὰς ἐκέλευσε φυλακὰς ἄνευ λόγχης φυλάττειν, ὥς μᾶλλον προσέζοντας καὶ διαμαχομένους πρὸς τὸν ὕπνον, ἂν ἀμύνασθαι τοὺς πολεμίους μὴ δύνωνται προσιόντας. Ἐνοχλουμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων μάλιστα περὶ τὴν τοῦ ποτοῦ χρεῖαν—καὶ γὰρ ὀλίγον καὶ πονηρὸν ἐπίδye καὶ συνελείβετο παρ' αὐτὴν τὴν θάλατταν—, ὁρῶν ὁ Αἰμίλιος μέγα καὶ κατηρεφὲς δένδρεσιν ὅρος τὸν Ὀλυμπον ἐπικείμενον, καὶ τεκμαιρόμενος τῇ χλωρότητι τῆς ὕλης ναμάτων ἔχειν ἀρχὰς διὰ βάθους ὑποφερομένων, ἀναπνοὰς αὐτοῖς [καὶ] φρέατα πολλὰ παρὰ τὴν ὑπώρειαν ὥρυττε. ^[5]

Aem 14 2 τὰ δ' εὐθὺς ἐπίμπλατο ρευμάτων καθαρῶν, ἐπισυνδιδόντος ὀλκῇ καὶ φορᾷ τοῦ θλιβομένου πρὸς τὸ κενούμενον. Καίτοι τινὲς οὐ φασιν ὑδάτων ἐτοίμων κεκρυμμένων πηγὰς ἐναποκεῖσθαι τοῖς τόποις ἐξ ὧν ρέουσιν, οὐδ' ἀποκάλυψιν οὐδὲ ῥῆξιν εἶναι τὴν ἐκβολὴν αὐτῶν, ἀλλὰ γένεσιν καὶ σύστασιν, ἐνταῦθα τῆς ὕλης ἐξυγραιομένης· ἐξυγραινέσθαι δὲ πυκνότητι καὶ ψυχρότητι τὴν νοτεράν ἀναθυμίασιν, ὅταν ἐν βάθει καταθλιβεῖσα ρευστικὴ γένηται.

Aem 14 5 καθάπερ γὰρ οἱ μαστοὶ τῶν γυναικῶν οὐχ ὥσπερ ἀγγεῖα πλήρεις εἰσὶν ἐπιρρέοντος ἐτοίμου γάλακτος, ἀλλὰ μεταβάλλοντες τὴν τροφὴν ἐν αὐτοῖς ἐργάζονται γάλα καὶ διηθοῦσιν, οὕτως οἱ περίψυκτοι καὶ πιδακώδεις τόποι τῆς γῆς ὕδωρ μὲν οὐκ ἔχουσι καλυπτόμενον οὐδὲ κόλπους ρεύματα καὶ βάθη ποταμῶν τοσούτων ἐξ ἐτοίμης καὶ ὑποκειμένης ἀφιέντας ἀρχῆς, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ τὸν ἀέρα τῷ πιέζειν καὶ καταπυκνοῦν ἀποθλίβοντες εἰς ὕδωρ τρέπουσι.

Aem 14 7 τὰ γοῦν ὀρυττόμενα τῶν χωρίων μᾶλλον ἀναπιδύει καὶ διανάει πρὸς τὴν τοιαύτην ψηλάφησιν, ὥσπερ οἱ μαστοὶ τῶν γυναικῶν πρὸς τὸν θηλασμόν, ἀνυγραίνοντα καὶ

μαλάττοντα τὴν ἀναθυμίασιν· ὅσα δ' ἀργὰ τῆς γῆς συμπέφρακται, τυφλὰ πρὸς γένεσιν ὑδάτων ἐστίν, οὐκ ἔχοντα τὴν ἐργαζομένην τὸ ὑγρὸν κίνησιν.

Aem 14 9 οἱ δὲ ταῦτα λέγοντες ἐπιχειρεῖν δεδώκασι τοῖς ἀπορητικοῖς, ὥς οὐδὲ τὸ αἷμα τοῖς ζώοις ἔνεστιν, ἀλλὰ γεννᾶται πρὸς τὰ τραύματα πνεύματός τινος ἢ σαρκῶν μεταβολῇ, ῥύσιν ἀπεργασαμένη καὶ σύντηξιν.

Aem 14 10 ἐλέγχονται δὲ τοῖς πρὸς τοὺς ὑπονόμους καὶ τὰς μεταλλείας ἀπαντῶσιν εἰς βάθη ποταμοῖς, οὐ κατ' ὀλίγον συλλεγομένοις, ὥσπερ εἰκὸς ἐστὶν εἰ γένεσιν ἐκ τοῦ παραχρῆμα κινουμένης τῆς γῆς λαμβάνουσιν, ἀλλ' ἀθρόοις ἀναχεομένοις.

Aem 14 11 ὀρῶν δὲ καὶ πέτρας πληγῇ ῥαγείσης ἐξεπήδησε ῥεῦμα λάβρον ὕδατος, εἴτ' ἐπέλιπε. ταῦτα μὲν περὶ τούτων. Ὁ δ' Αἰμίλιος ἡμέρας μὲν τινὰς ἡρέμει, καὶ φασὶ μήποτε τηλικούτων στρατοπέδων ἐγγὺς οὕτω συνελθόντων ἡσυχίαν γενέσθαι τοσαύτην.

Aem 15 2 ἐπεὶ δὲ κινῶν ἅπαντα καὶ πειρώμενος ἐπυνθάνετο μίαν εἰσβολὴν ἔτι μόνον ἄφρουρον ἀπολείπεσθαι τὴν διὰ Περραιβίας παρὰ τὸ Πύθιον καὶ τὴν Πέτραν, τῷ μὴ φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐλπίσας μᾶλλον ἢ δι' ἣν οὐκ ἐφυλάττετο δυσχωρίαν καὶ τραχύτητα δείσας, ἐβουλεύετο.

Aem 15 3 πρῶτος δὲ τῶν παρόντων ὁ Νασικᾶς ἐπικαλούμενος Σκιπίων, γαμβρὸς Ἀφρικανοῦ Σκιπίωνος, ὕστερον δὲ μέγιστον ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνηθεὶς, ὑπεδέξατο τῆς κυκλώσεως ἡγεμὼν γενέσθαι.

Aem 15 4 δεύτερος δὲ Φάβιος Μάξιμος, ὁ πρεσβύτατος τῶν Αἰμιλίου παίδων, ἔτι μειράκιον ὢν, ἀνέστη προθυμούμενος. ἤσθεις οὖν ὁ Αἰμίλιος δίδωσιν αὐτοῖς, οὐχ ὅσους Πολύβιος εἴρηκεν (29, 14), ἀλλ' ὅσους αὐτὸς ὁ Νασικᾶς λαβεῖν φησι, γεγραφὼς περὶ τῶν πράξεων τούτων ἐπιστόλιον πρὸς τινὰ τῶν βασιλέων (HRR I 47).

Aem 15 6 οἱ μὲν ἐκτὸς τάξεως Ἱταλικοὶ τρισχίλιοι τὸ πλῆθος ἦσαν, τὸ δ' εὐώνυμον κέρας εἰς πεντακισχιλίους.

Aem 15 7 τούτοις προσλαβὼν ὁ Νασικᾶς ἵππεῖς ἑκατὸν εἴκοσι καὶ τῶν παρ' Ἀρπάλῳ Θρακῶν καὶ Κρητῶν ἀναμειγμένων διακοσίους, ἐξώρμησε τῇ πρὸς θάλασσαν ὁδῷ καὶ κατεστρατοπέδευσε παρὰ τὸ Ἡράκλειον, ὥς δὴ ταῖς ναυσὶ μέλλων ἐκπεριπλεῖν καὶ κυκλοῦσθαι τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων. Ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν οἱ στρατιῶται καὶ σκότος ἐγένετο, τοῖς ἡγεμόσι φράσας τὸ ἀληθὲς ἦγε διὰ νυκτὸς τὴν ἐναντίαν ἀπὸ θαλάσσης, καὶ καταλύσας ἀνέπαυε τὴν στρατιὰν ὑπὸ τὸ Πύθιον. ^[5]

Aem 15 9 ἐνταῦθα τοῦ Ὀλύμπου τὸ ὕψος ἀνατείνει πλεόν ἢ δέκα σταδίους· σημαίνεται δ' ἐπιγράμματι τοῦ μετρήσαντος οὕτως (98 Preger). Οὐλύμπου κορυφῆς ἐπὶ Πυθίου Ἀπόλλωνος ἱεροῦ ὕψος ἔχει (πρὸς τὴν κάθετον δ' ἐμετρήθη) πλήρη μὲν δεκάδα σταδίων μίαν, αὐτὰρ ἐπ' αὐτῇ πλῆθρον τετραπέδῳ λειπόμενον μεγέθει.

Aem 15 10 Εὐμήλου δέ μιν υἱὸς ἐθήκατο μέτρα κελεύθου Ξειναγόρης· σὺ δ' ἄναξ χαῖρε καὶ ἐσθλὰ δίδου. καίτοι λέγουσιν οἱ γεωμετρικοὶ μήτ' ὅρους ὕψος μήτε βάθος θαλάσσης ὑπερβάλλειν δέκα σταδίους. ^[6]

Aem 15 11 ὁ μέντοι Ξεναγόρας οὐ παρέργως, ἀλλὰ μεθόδῳ καὶ δι' ὀργάνων εἰληφέναι δοκεῖ τὴν μέτρησιν. Ὁ μὲν οὖν Νασικᾶς ἐνταῦθα διενυκτέρευσεν· τῷ δὲ Περσεῖ, τὸν Αἰμίλιον ἀτρεμοῦντα κατὰ χώραν ὀρῶντι καὶ μὴ λογιζομένῳ τὸ γινόμενον, ἀποδρὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ Κρῆς αὐτόμολος ἦκε μηνύων τὴν περίοδον τῶν Ῥωμαίων.

Aem 16 2 ὁ δὲ συνταραχθεὶς, τὸ μὲν στρατόπεδον οὐκ ἐκίνησε, μυρίους δὲ μισθοφόρους ξένους καὶ δισχιλίους Μακεδόνας Μίλωνι παραδοὺς ἐξαπέστειλε, παρακελευσάμενος ταχῆναι καὶ καταλαβεῖν τὰς ὑπερβολάς. τούτοις ὁ μὲν Πολύβιός φησιν (29, 15) ἔτι κοιμωμένοις ἐπιπεσεῖν τοὺς Ῥωμαίους, ὁ δὲ Νασικᾶς ὁξὺν ἀγῶνα περὶ τοῖς ἄκροις γενέσθαι καὶ κίνδυνον, αὐτὸς δὲ

Θρᾶκα μισθοφόρον εἰς χεῖρας συνδραμόντα τῷ ξυστῷ διὰ τοῦ στήθους πατάξας καταβαλεῖν, ἐκβιασθέντων δὲ τῶν πολεμίων, καὶ τοῦ Μίλωνος αἵσχιστα φεύγοντος ἄνευ τῶν ὅπλων μονοχίτωνος, ἀσφαλῶς ἀκολουθεῖν ἅμα καταβιβάζων εἰς τὴν χώραν τὸ στράτευμα. ^[5]

Aem 16 4 τούτων δὲ τῷ Περσεῖ προσπεσόντων, κατὰ τάχος ἀναζεύξας ἤγεν ὀπίσω, περίφοβος γεγωνὼς καὶ συγκεχυμένος ταῖς ἐλπίσιν.

Aem 16 5 αὐτοῦ δ' ὅμως πρὸ τῆς Πύδνης ὑπομένοντα πειρᾶσθαι μάχης ἀναγκαῖον ἦν, ἢ τῷ στρατῷ σκεδασθέντι περὶ τὰς πόλεις δέχεσθαι τὸν πόλεμον, ἐπεὶ περ ἅπαξ ἐμβεβήκει τῇ χώρᾳ, δίχα πολλοῦ φόνου καὶ νεκρῶν ἐκπεσεῖν μὴ δυνάμενον.

Aem 16 6 πλήθει μὲν οὖν ἀνδρῶν αὐτόθεν περιεῖναι, προθυμίαν δὲ πολλὴν ὑπάρχειν ἀμυνομένοις περὶ τέκνων καὶ γυναικῶν, ἐφορῶντος ἕκαστα τοῦ βασιλέως καὶ προκινδυνεύοντος.

Aem 16 7 ἐκ τούτων ἐθάρσυνον οἱ φίλοι τὸν Περσέα, καὶ βαλόμενος στρατόπεδον συνετάττετο πρὸς μάχην, καὶ τὰ χωρία κατεσκοπεῖτο, καὶ διήρει τὰς ἡγεμονίας, ὥς εὐθὺς ἐξ ἐφόδου τοῖς Ῥωμαίοις ἀπαντήσων.

Aem 16 8 ὁ δὲ τόπος *** καὶ πεδίον ἦν τῇ φάλαγγι, βάσεως ἐπιπέδου καὶ χωρίων ὁμαλῶν δεομένη, καὶ λόφοι συνεχεῖς ἄλλος ἐξ ἄλλου, τοῖς γυμνητεύουσι καὶ ψιλοῖς ἀναφυγὰς καὶ περιδρομὰς ἔχοντες.

Aem 16 9 διὰ μέσου δὲ ποταμοὶ ῥέοντες Αἴσων καὶ Λεῦκος, οὐ μάλα βαθεῖς τότε (θέρους γὰρ ἦν ὥρα φθίνοντος), ἐδόκουν τινὰ δυσεργίαν ὅμως τοῖς Ῥωμαίοις παρέξειν. Ὁ δ' Αἰμίλιος ὥς εἰς ταῦτόν συνέμειξε τῷ Νασικῷ, κατέβαινε συντεταγμένος ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Aem 17 2 ὥς δ' εἶδε τὴν παράταξιν αὐτῶν καὶ τὸ πλήθος, θαυμάσας ἐπέστησε τὴν πορείαν, αὐτός τι πρὸς ἑαυτὸν συλλογισζόμενος.

Aem 17 3 οἱ δ' ἡγεμονικοὶ νεανίσκοι προθυμούμενοι μάχεσθαι, παρελαύνοντες ἐδέοντο μὴ μέλλειν, καὶ μάλιστα πάντων ὁ Νασικῷ, τῇ περὶ τὸν Ὀλυμπον εὐτυχίᾳ τεθαρρηκώς.

Aem 17 4 ὁ δ' Αἰμίλιος μειδιάσας „εἴ γε τὴν σὴν“ εἶπεν „ἡλικίαν εἶχον· αἱ δὲ πολλαὶ με νῖκαι διδάσκουσιν τὰ τῶν ἡττωμένων ἀμαρτήματα κωλύουσιν ἐξ ὁδοῦ μάχην τίθεσθαι πρὸς φάλαγγα συντεταγμένην ἥδη καὶ συνεστῶσαν.

Aem 17 5 “ ἐκ τούτου τὰ μὲν πρῶτα καὶ καταφανῆ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐκέλευσεν εἰς σπεύρας καθιστάμενα ποιεῖν σχῆμα παρατάξεως, τοὺς δ' ἀπ' οὐρᾶς στραφέντας ἐν χώρᾳ χάρακα βαλέσθαι καὶ στρατοπεδεύειν.

Aem 17 6 οὕτω δὲ τῶν συνεχῶν τοῖς τελευταίοις καθ' ὑπαγωγὴν ἐξελιττομένων, ἔλαθε τὴν παράταξιν ἀναλύσας καὶ καταστήσας ἀθορύβως εἰς τὸν χάρακα πάντας. Ἐπεὶ δὲ νύξ γέγονει καὶ μετὰ δεῖπνον ἐτράποντο πρὸς ὕπνον καὶ ἀνάπαυσιν, αἰφνίδιον ἡ σελήνη πλήρης οὖσα καὶ μετέωρος ἐμελαίνετο, καὶ τοῦ φωτὸς ἀπολείποντος αὐτὴν χροὰς ἀμείψασα παντοδαπὰς ἠφάνισθη.

Aem 17 7 τῶν δὲ Ῥωμαίων, ὥσπερ ἐστὶ νενομισμένον, χαλκοῦ τε πατάγοις ἀνακαλουμένων τὸ φῶς αὐτῆς καὶ πυρὰ πολλὰ δαλοῖς καὶ δασὶν ἀνεχόντων πρὸς τὸν οὐρανόν, οὐδὲν ὅμοιον ἔπραττον οἱ Μακεδόνες, ἀλλὰ φρίκη καὶ θάμβος τὸ στρατόπεδον κατεῖχε, καὶ λόγος ἡσυχῇ διὰ <τῶν> πολλῶν ἐχώρει, βασιλέως τὸ φάσμα σημαίνειν ἔκλειψιν.

Aem 17 9 ὁ δ' Αἰμίλιος οὐκ ἦν μὲν ἀνήκοος οὐδ' ἄπειρος παντάπασιν τῶν ἐκλειπτικῶν ἀνωμαλιῶν, αἱ τὴν σελήνην περιφερομένην εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμβάλλουσι τεταγμέναις περιόδοις καὶ ἀποκρύπτουσιν, ἄχρι οὗ παρελθοῦσα τὴν ἐπισκοτούμενην χώραν πάλιν ἀναλάμψῃ πρὸς τὸν ἥλιον· οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ θεῷ πολὺ νέμων, καὶ φιλοθύτης ὢν καὶ μαντικός, ὥς εἶδε πρῶτον τὴν σελήνην ἀποκαθαιρομένην, ἔνδεκα μόσχους αὐτῇ κατέθευσεν.

Aem 17 11

ἅμα δ' ἡμέρᾳ τῷ Ἡρακλεῖ βουθυτῶν οὐκ ἐκαλλιέρεϊ μέχρ' εἴκοσι· τῷ δὲ πρώτῳ καὶ εἰκοστῷ παρῆν τὰ σημεία, καὶ νίκην ἀμυνομένοις ἔφραζεν.

Aem 17 12 εὐξάμενος οὖν κατὰ βοῶν ἑκατὸν καὶ ἀγῶνος ἱεροῦ τῷ θεῷ, προσέταξε διακοσμεῖν τοῖς ἡγεμόσι τὸν στρατὸν εἰς μάχην· αὐτὸς δὲ τὴν ἀπόκλινιν καὶ περιφορὰν ἀναμένων τοῦ φωτός, ὅπως μὴ κατὰ προσώπου μαχομένοις αὐτοῖς ἔωθεν ὁ ἥλιος ἀντιλάμποι, παρῆγε τὸν χρόνον ἐν τῇ σκηνῇ καθεζόμενος, ἀναπεπταμένη πρὸς τὸ πεδῖον καὶ τὴν στρατοπεδείαν τῶν πολεμίων.

Aem 18 1 Περὶ δὲ δειλὴν οἱ μὲν αὐτοῦ φασὶ τοῦ Αἰμιλίου τεχνάζοντος ἐκ τῶν πολεμίων γενέσθαι τὴν ἐπιχείρησιν, ἀχάλινον ἵππον ἐξελάσαντας ἐμβαλεῖν αὐτοῖς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ τοῦτον ἀρχὴν μάχης διωκόμενον παρασχεῖν· οἱ δὲ Ῥωμαϊκῶν ὑποζυγίων χορτάσματα παρακομιζόντων ἄπτεσθαι Θρᾶκας ὧν Ἀλέξανδρος ἡγεῖτο, πρὸς δὲ τούτους ἐκδρομὴν ὀξεῖαν ἑπτακοσίων Λιγύων γενέσθαι· παραβοηθούντων δὲ πλειόνων ἑκατέροις, οὕτω συνάπτεσθαι τὴν μάχην <παρ'> ἀμφοτέρων.

Aem 18 3 ὁ μὲν οὖν Αἰμίλιος, ὥσπερ κυβερνήτης τῷ παρόντι σάλῳ καὶ κινήματι τῶν στρατοπέδων τεκμαίρομενος τὸ μέγεθος τοῦ μέλλοντος ἀγῶνος, ἐκ τῆς σκηνῆς προῆλθε καὶ τὰ τάγματα τῶν ὀπλιτῶν ἐπὶ τῶν παρεθάρρυνεν· ὁ δὲ Νασικᾶς ἐξιπασάμενος πρὸς τοὺς ἀκροβολιζομένους, ὁρᾷ πάντας ὅσον οὕπῳ τοὺς πολεμίους ἐν χερσὶν ὄντας.

Aem 18 5 πρῶτοι δ' οἱ Θρᾶκες ἐχώρουν, ὧν μάλιστα φησὶν (HRR I 48) ἐκπλαγῆναι τὴν ὄψιν, ἄνδρες ὑψηλοὶ τὰ σώματα, λευκῷ καὶ περιλάμποντι θυρεῶν καὶ περικνημίδων ὀπλισμῷ μέλανας ὑπενδεδυμένοι χιτῶνας, ὀρθὰς δὲ ῥομφαίας βαρυσιδήρους ἀπὸ τῶν δεξιῶν ὤμων ἐπισείοντες.

Aem 18 6 παρὰ δὲ τοὺς Θρᾶκας οἱ μισθοφόροι παρενέβαλλον, ὧν σκευαί τε παντοδαπαὶ καὶ *** μμεμειγμένοι Παῖονες ἦσαν.

Aem 18 7 ἐπὶ δὲ τούτοις ἄγῃμα τρίτον οἱ λογάδες, αὐτῶν Μακεδόνων ἀρετῇ καὶ ἡλικίᾳ τὸ καθαρώτατον, ἀστράπτοντες ἐπιχρύσοις ὅπλοις καὶ νεουργοῖς φοινικίσιν.

Aem 18 8 οἷς καθισταμένοις εἰς τάξιν αἱ τῶν χαλκασπίδων ἐπανατέλλουσαι φάλαγγες ἐκ τοῦ χάρακος ἐνέπλησαν αὐγῆς σιδήρου καὶ λαμπηδόνης χαλκοῦ τὸ πεδῖον, κραυγῆς δὲ καὶ θορύβου παρακελευομένων τὴν ὀρεινὴν.

Aem 18 9 οὕτω δὲ θρασέως καὶ μετὰ τάχους ἐπήεσαν, ὥστε τοὺς πρώτους νεκροὺς ἀπὸ δυεῖν σταδίων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ χάρακος καταπείσειν. Γιγνομένης δὲ τῆς ἐφόδου, παρῆν ὁ Αἰμίλιος καὶ κατελάμβανεν ἤδη τοὺς ἐν τοῖς ἀγῆμασι Μακεδόνας ἄκρας τὰς σαρίσας προσεληρηκότας τοῖς θυρεοῖς τῶν Ῥωμαίων καὶ μὴ προσιεμένους εἰς ἐφικτὸν αὐτῶν τὰς μαχαίρας.

Aem 19 2 ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων Μακεδόνων τὰς τε πέλτας ἐξ ὤμου περισπασάντων καὶ ταῖς σαρίσαις ἀφ' ἐνὸς συνθήματος κλιθείσαις ὑποστάντων τοὺς θυρεοφόρους εἶδε τὴν τε ῥώμην τοῦ συνασπισμοῦ καὶ τὴν τραχύτητα τῆς προβολῆς, ἔκπληξιν αὐτὸν ἔσχε καὶ δέος, ὥς οὐδὲν ἰδόντα πώποτε θέαμα φοβερώτερον, καὶ πολλάκις ὕστερον ἐμέμνητο τοῦ πάθους ἐκείνου καὶ τῆς ὀψεως. ^[5]

Aem 19 3 τότε δὲ πρὸς τοὺς μαχομένους ἐπιδεικνύμενος ἴλεω καὶ φαιδρὸν ἑαυτόν, ἄνευ κράνους καὶ θώρακος ἵππῳ παρήλαυνεν. ὁ δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ὥς φησι Πολύβιος (29, 18), τῆς μάχης ἀρχὴν λαμβανούσης ἀποδειλιάσας εἰς πόλιν ἀφιππάσατο, σκηψάμενος Ἡρακλεῖ θύσειν, δειλὰ παρὰ δειλῶν ἱερὰ μὴ δεχομένῳ μὴδ' εὐχὰς ἀθεμίτους ἐπιτελοῦντι.

Aem 19 5 θεμιτὸν γὰρ οὐκ ἔστιν οὔτε τὸν μὴ βάλλοντα κατευστοχεῖν, οὔτε τὸν μὴ μένοντα κρατεῖν, οὔθ' ὅλως τὸν ἄπρακτον εὐπραγεῖν, οὔτε τὸν κακὸν εὐδαιμονεῖν.

Aem 19 6 ἀλλὰ ταῖς Αἰμιλίου παρῆν εὐχαῖς ὁ θεός· εὐχετο γὰρ κράτος πολέμου καὶ νίκην δόρυ κρατῶν, καὶ μαχόμενος παρεκάλει σύμμαχον τὸν θεόν.

- Aem 19 7 οὐ μὴν ἀλλὰ Ποσειδώνιος τις, ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις καὶ ταῖς πράξεσι γεγονέναι λέγων, ἱστορίαν δὲ γεγραφὼς περὶ Περσέως ἐν πλείοσι βιβλίοις (FGrH 169 F 1), φησὶν αὐτὸν οὐχ ὑπὸ δειλίας οὐδὲ τὴν θυσίαν ποιησάμενον αἰτίαν ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τῇ προτεραιᾷ τῆς μάχης τυχεῖν λελακτισμένον ὑφ' ἵππου τὸ σκέλος, ἐν δὲ τῇ μάχῃ, καίπερ ἔχοντα δυσχρήστως καὶ κωλυόμενον ὑπὸ τῶν φίλων, ἵππον αὐτῷ κελεῦσαι τῶν φορέων προσαγαγεῖν καὶ περιβάντα συμμεῖξαι τοῖς ἐπὶ τῆς φάλαγγος ἀθωράκιστον· φερομένων δὲ παντοδαπῶν ἐκατέρωθεν βελῶν, παλτὸν ἐμπεσεῖν ὀλοσίδηρον αὐτῷ, καὶ τῇ μὲν ἀκμῇ μὴ θιγεῖν, ἀλλὰ πλάγιον παρὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν παραδραμεῖν, ῥύμη δὲ τῆς παρόδου τὸν τε χιτῶνα διακόψαι καὶ τὴν σάρκα φοινίξαι τυφλῷ μῶλωπι, πολὺν χρόνον διαφυλάξαντι τὸν τύπον.
- Aem 19 10 ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ποσειδώνιος ὑπὲρ τοῦ Περσέως ἀπολογεῖται. Τῶν δὲ Ῥωμαίων, ὡς ἀντέστησαν τῇ φάλαγγι, μὴ δυναμένων βιάζεσθαι, Σάλουιος ὁ τῶν Πελιγνῶν ἡγούμενος ἀρπάσας τὸ σημεῖον τῶν ὑφ' αὐτὸν εἰς τοὺς πολεμίους ἔρριψε.
- Aem 20 2 τῶν δὲ Πελιγνῶν (οὐ γάρ ἐστιν Ἴταλοις θεμιτὸν οὐδ' ὅσιον ἐγκαταλιπεῖν σημεῖον) ἐπιδραμόντων πρὸς ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἔργα δεινὰ καὶ πάθη παρ' ἀμφοτέρων ἀπήντα συμπεσόντων.
- Aem 20 3 οἱ μὲν γὰρ ἐκκρούειν τε τοῖς ξίφεσι τὰς σαρίσας ἐπειρῶντο καὶ πιέζειν τοῖς θυρεοῖς καὶ ταῖς χερσὶν αὐταῖς ἀντιλαμβάνόμενοι παραφέρειν· οἱ δὲ τὴν προβολὴν κρατυνάμενοι δι' ἀμφοτέρων, καὶ τοὺς προσπίπτοντας αὐτοῖς ὅπλοις διελαύνοντες, οὔτε θυρεοῦ στέγοντος οὔτε θώρακος τὴν βίαν τῆς σαρίσης, ἀνερρίπτουν ὑπὲρ κεφαλῆς τὰ σώματα τῶν Πελιγνῶν καὶ Μαρρουκινῶν, κατ' οὐδένα λογισμὸν ἀλλὰ θυμῷ θηριώδει πρὸς ἐναντίας πληγὰς καὶ προὔπτον ὠθουμένων θάνατον. ^[5]
- Aem 20 5 οὕτω δὲ τῶν προμάχων διαφθαρέντων, ἀνεκόπησαν οἱ κατόπιν αὐτῶν ἐπιτεταγμένοι, καὶ φυγὴ μὲν οὐκ ἦν, ἀναχώρησις δὲ πρὸς ὅρος τὸ καλούμενον Ὀλόκρον, ὥστε καὶ τὸν Αἰμίλιον ἰδόντα, φησὶν ὁ Ποσειδώνιος (FGrH 169 F 2), καταρρήξασθαι τὸν χιτῶνα, τούτων μὲν ἐνδιδόντων, τῶν δ' ἄλλων Ῥωμαίων διατρεπομένων τὴν φάλαγγα, προσβολὴν οὐκ ἔχουσαν, ἀλλ' ὥσπερ χαρακώματι τῷ πυκνώματι τῶν σαρισῶν ὑπαντιάζουσαν πάντοθεν ἀπρόσμαχον.
- Aem 20 7 ἐπεὶ δὲ τῶν τε χωρίων ἀνωμάλων ὄντων, καὶ διὰ τὸ μῆκος τῆς παρατάξεως οὐ φυλαττούσης ἀραρότα τὸν συνασπισμὸν, κατεῖδε τὴν φάλαγγα τῶν Μακεδόνων κλάσεις τε πολλὰς καὶ διασπάσματα λαμβάνουσας, ὡς εἰκὸς ἐν μεγάλοις στρατοῖς καὶ ποικίλαις ὁρμαῖς τῶν μαχομένων, τοῖς μὲν ἐκθλιβομένην μέρεσι, τοῖς δὲ προπίπτουσας, ἐπιὼν ὀξέως καὶ διαιρῶν τὰς σπείρας, ἐκέλευεν εἰς τὰ διαλείμματα καὶ κενώματα τῆς τῶν πολεμίων τάξεως παρεμπίπτοντας καὶ συμπλεκομένους, μὴ μίαν πρὸς ἅπαντας, ἀλλὰ πολλὰς καὶ μεμειγμένας κατὰ μέρος τὰς μάχας τίθεσθαι. ^[5]
- Aem 20 9 ταῦτα τοῦ μὲν Αἰμιλίου τοὺς ἡγεμόνας, τῶν δ' ἡγεμόνων τοὺς στρατιώτας διδασκόντων, ὡς πρῶτον ὑπέδυσαν καὶ διέσχον εἴσω τῶν ὅπλων, τοῖς μὲν ἐκ πλαγίου κατὰ γυμνὰ προσφερόμενοι, τοὺς δὲ ταῖς περιδρομαῖς ἀπολαμβάνοντες, ἡ μὲν ἰσχὺς καὶ τὸ κοινὸν ἔργον εὐθὺς ἀπωλώλει τῆς φάλαγγος ἀναρρηγνυμένης, ἐν δὲ ταῖς καθ' ἓνα καὶ κατ' ὀλίγους συστάσεσιν οἱ Μακεδόνες, μικροῖς μὲν ἐγχειριδίοις στερεοὺς καὶ ποδήρεις θυρεοὺς νύσσοντες, ἐλαφροῖς δὲ πελταρίοις πρὸς τὰς ἐκείνων μαχαίρας, ὑπὸ βάρους καὶ καταφορᾶς διὰ παντὸς ὅπλου χωρούσας ἐπὶ τὰ σώματα, κακῶς ἀντέχοντες, ἐτράποντο. ^[5]
- Aem 21 1 Κατὰ τούτους δὲ μέγας ἦν ἀγών. ἔνθα δὴ καὶ Μᾶρκος ὁ Κάτωνος υἱός, Αἰμιλίου δὲ γαμβρός, πᾶσαν ἀλκὴν ἐπιδεικνύμενος ἀπέβαλε τὸ ξίφος. οἷα δὲ νεανίας ἐντεθραμμένος καλλίστοις παιδεύμασι, καὶ μεγάλῳ πατρὶ μεγάλης ἀρετῆς ἀποδείξεις ὀφείλων, οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος

- εἶναι προεμένῳ σκῦλον αὐτοῦ ζῶντος τοῖς πολεμίοις, ἐπέδραμε τὴν μάχην, εἴ τινα που φίλον καὶ συνήθη κατίδοι, φράζων τὸ συμπεσὸν αὐτῷ καὶ δεόμενος βοηθεῖν.
- Aem 21 3 οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ διασχόντες ὁρμῇ μιᾷ τοὺς ἄλλους περὶ αὐτὸν ὑψηγούμενον, ἐμβάλλουσι τοῖς ἐναντίοις.
- Aem 21 4 μεγάλῳ δ' ἀγῶνι καὶ φόνῳ πολλῷ καὶ τραύμασιν ὥσαντες ἐκ χώρας, καὶ τὸν τόπον ἔρημον καὶ γυμνὸν κατασχόντες, ἐπὶ ζήτησιν ἐτράποντο τοῦ ξίφους.
- Aem 21 5 ὥς δὲ μόλις ἐν πολλοῖς ὅπλοις καὶ πτώμασι νεκρῶν κεκρυμμένον ἀνευρέθη, περιχαρεῖς γενόμενοι καὶ παιανίσαντες ἔτι λαμπρότερον ἐνέκειντο τοῖς συνεστῶσιν ἔτι τῶν πολέμιων.
- Aem 21 6 καὶ τέλος οἱ τρισχίλιοι λογάδες ἐν τάξει μένοντες καὶ μαχόμενοι κατεκόπησαν ἅπαντες τῶν δ' ἄλλων φευγόντων πολὺς ἦν φόνος, ὥστε τὸ μὲν πεδῖον καὶ τὴν ὑπώρειαν καταπεπληῆσθαι νεκρῶν, τοῦ δὲ Λεύκου ποταμοῦ τὸ ρεῦμα τοὺς Ῥωμαίους τῇ μετὰ τὴν μάχην ἡμέρᾳ διελθεῖν ἔτι μεμειγμένον αἵματι.
- Aem 21 7 λέγονται γὰρ ὑπὲρ δισμυρίου πεντακισχιλίου ἀποθανεῖν. τῶν δὲ Ῥωμαίων ἔπεσον, ὥς μὲν Ποσειδωνίος φησιν (FGrH 169 F 3), ἑκατόν, ὥς δὲ Νασικᾶς (HRR I 48 = FGrH 233 F 3), ὀγδοήκοντα. Καὶ κρίσιν μὲν ὀξυτάτην μέγιστος <ὁ> ἀγὼν οὗτος ἔσχεν· ἐνάτης γὰρ ὥρας ἀρξάμενοι μάχεσθαι, πρὸ δεκάτης ἐνίκησαν· τῷ δὲ λειπομένῳ τῆς ἡμέρας χρησάμενοι πρὸς τὴν δίωξιν, καὶ μέχρι σταδίων ἑκατὸν καὶ εἴκοσι διώξαντες, ἐσπέρας ἤδη βαθείας ἀπετράποντο.
- Aem 22 2 καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οἱ θεράποντες ὑπὸ λαμπάδων ἀπαντῶντες μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἀπῆγον ἐπὶ τὰς σκηνάς, φωτὶ λαμπομένας καὶ κεκοσμημένας κιττοῦ καὶ δάφνης στεφάνοις.
- Aem 22 3 αὐτὸν δὲ τὸν στρατηγὸν μέγα πένθος εἶχε· δυεῖν γὰρ υἱῶν αὐτοῦ στρατευομένων ὁ νεώτερος οὐδαμοῦ φανερός ἦν, ὃν ἐφίλει τε μάλιστα καὶ πλεῖστον εἰς ἀρετὴν φύσει προὔχοντα τῶν ἀδελφῶν ἑώρα.
- Aem 22 4 θυμοειδῇ δὲ καὶ φιλότιμον ὄντα τὴν ψυχὴν, ἔτι δ' ἀντίπαιδα τὴν ἡλικίαν, παντάπασι ἀπολωλέναι κατεδόξαζεν, ὑπ' ἀπειρίας ἀναμειχθέντα τοῖς πολεμίοις μαχομένοις.
- Aem 22 5 ἀπορουμένου δ' αὐτοῦ καὶ περιπαθοῦντος ἦσθετο πᾶν τὸ στράτευμα, καὶ μεταξὺ δειπνοῦντες ἀνεπήδων καὶ διέθεον μετὰ λαμπάδων, πολλοὶ μὲν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Αἰμιλίου, πολλοὶ δὲ πρὸ τοῦ χάρακος ἐν τοῖς πρώτοις νεκροῖς ζητοῦντες.
- Aem 22 6 κατήφεια δὲ τὸ στρατόπεδον καὶ κραυγὴ τὸ πεδῖον κατεῖχεν ἀνακαλουμένων τὸν Σκιπίωνα· πᾶσι γὰρ ἀγαστὸς ἦν, εὐθύς ἐξ ἀρχῆς πρὸς ἡγεμονίαν καὶ πολιτείαν ὥς ἄλλος οὐδεὶς τῶν συγγενῶν κεκραμένος τὸ ἦθος.
- Aem 22 7 ὥσπερ δ' οὖν ἤδη σχεδὸν ἀπεγνωσμένος ἐκ τῆς διώξεως προσήει μετὰ δύο ἢ τριῶν ἐταίρων, αἵματος καὶ <φό> νου πολέμιων ἀνάπλεως, ὥσπερ σκύλαξ γενναῖος ὑφ' ἡδονῆς ἀκρατῶς τῇ νίκῃ συνεξενεχθεὶς.
- Aem 22 8 οὗτός ἐστι Σκιπίων ὁ τοῖς ἰκνουμένοις <χρόνοις> Καρχηδόνα καὶ Νομαντίαν κατασκάψας, καὶ πολὺ πρῶτος ἀρετῇ τῶν τότε Ῥωμαίων γενόμενος καὶ δυνηθεὶς μέγιστον.
- Aem 22 9 Αἰμιλίῳ μὲν οὖν τὴν τοῦ κατορθώματος νέμεσιν εἰς ἕτερον ἢ τύχῃ καιρὸν ὑπερβαλλομένη, τότε παντελῇ τὴν ἡδονὴν ἀπεδίδου τῆς νίκης. Περσεὺς δὲ φυγῇ μὲν ἐκ Πύδνης εἰς Πέλλαν ἀπεχώρει, τῶν ἱππέων ἐπιεικῶς πάντων ἀπὸ τῆς μάχης διασεσφωσμένων.
- Aem 23 2 ἐπεὶ δὲ καταλαμβάνοντες οἱ πεζοὶ τοὺς ἱππεῖς ὥς ἀνάνδρους καὶ προδεδωκότας λοιδοροῦντες ἀπὸ τῶν ἵππων ὥθουν καὶ πληγὰς ἐδίδοσαν, δείσας τὸν θόρυβον ἐκ τῆς ὁδοῦ παρέκλινε τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν ὥς μὴ διάσημος εἶη περισπάσας ἔθετο πρόσθεν αὐτοῦ, καὶ τὸ διάδημα διὰ χειρῶν εἶχεν. ὥς δὲ καὶ προσδιαλέγοιτο τοῖς ἐταίροις ἅμα βαδίζων, καταβάς ἐφείλκετο τὸν ἵππον. ^[5]

- Aem 23 4 τῶν δ' ὁ μὲν τις ὑπόδημα προσποιούμενος λελυμένον συνάπτειν, ὁ δ' ἵππον ἄρδεν, ὁ δὲ ποτοῦ χρήζειν, ὑπολειπόμενοι κατὰ μικρὸν ἀπεδίδρασκον, οὐχ οὕτω τοὺς πολεμίους ὡς τὴν ἐκείνου χαλεπότητα δεδοικότες.
- Aem 23 5 κεχαραγμένος γὰρ ὑπὸ τῶν κακῶν, εἰς πάντας ἐζήτει τρέπειν ἀφ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν τῆς ἥττης.
- Aem 23 6 ἐπεὶ δὲ νυκτὸς εἰς Πέλλαν εἰσελθὼν Εὐκτον καὶ Εὐλαιον τοὺς ἐπὶ τοῦ νομίσματος ἀπαντήσαντας αὐτῷ, καὶ τὰ μὲν ἐγκαλοῦντας περὶ τῶν γεγονότων, τὰ δὲ παρρησιαζομένους ἀκαίρως καὶ συμβουλεύοντας, ὀργισθεὶς ἀπέκτεινεν αὐτὸς τῷ ξιφιδίῳ παίων ἀμφοτέρους, οὐδεὶς παρέμεινεν αὐτῷ πᾶρεξ Εὐάνδρου τε τοῦ Κρητὸς καὶ Ἀρχεδάμου τοῦ Αἰτωλοῦ καὶ τοῦ Βοιωτοῦ Νέωνος. ^[5]
- Aem 23 7 τῶν δὲ στρατιωτῶν ἐπηκολούθησαν οἱ Κρήτες, οὐ δι' εὐνοίαν, ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν ὥσπερ κηρίοις μέλιτται προσλιπαροῦντες.
- Aem 23 8 πάμπολλα γὰρ ἐπήγετο, καὶ προῦθηκεν ἐξ αὐτῶν διαρπάσαι τοῖς Κρησὶν ἐκπώματα καὶ κρατήρας καὶ τὴν ἄλλην ἐν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ κατασκευὴν εἰς πεντήκοντα ταλάντων λόγον.
- Aem 23 9 γενόμενος δ' ἐν Ἀμφιπόλει πρῶτον, εἴτ' ἐκεῖθεν ἐν Γαληψῷ, καὶ τοῦ φόβου μικρὸν ὑπανέντος, εἰς τὸ συγγενὲς καὶ πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν νοσημάτων τὴν μικρολογίαν αὐθις ὑπενεχθεὶς, ὠδύρετο πρὸς τοὺς φίλους ὡς τῶν Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου χρυσωμάτων ἔνια τοῖς Κρησὶ διερριφῶς ὑπ' ἀγνοίας, καὶ παρεκάλει τοὺς ἔχοντας ἀντιβολῶν καὶ δακρύων ἀμείψασθαι πρὸς νόμισμα. ^[5]
- Aem 23 10 τοὺς μὲν οὖν ἐπισταμένους ἀκριβῶς αὐτὸν οὐκ ἔλαθε κρητίζων πρὸς Κρήτας, οἱ δὲ πεισθέντες καὶ ἀποδόντες ἀπεστερήθησαν.
- Aem 23 11 οὐ γὰρ ἀπέδωκε τὰργύριον, ἀλλὰ τριάκοντα τάλαντα κερδάνας ἀπὸ τῶν φίλων, ἃ μικρὸν ὕστερον ἔμελλον οἱ πολέμιοι λήψεσθαι, μετ' αὐτῶν διέπλευσεν εἰς Σαμοθράκην, καὶ διαφεύγων ἐπὶ τοὺς <Καβείρους> ἰκέτευεν. Ἀεὶ μὲν οὖν λέγονται <γεγονέναι> φιλοβασιλεῖς οἱ Μακεδόνες, τότε δ' ὡς ἐρείσματι κεκλασμένῳ πάντων ἅμα συμπεσόντων, ἐγχειρίζοντες αὐτοὺς τῷ Αἰμιλίῳ δύο ἡμέραις ὅλης κύριον αὐτὸν κατέστησαν Μακεδονίας.
- Aem 24 2 καὶ δοκεῖ τοῦτο μαρτυρεῖν τοῖς εὐτυχίᾳ τινὶ τὰς πράξεις ἐκείνας γεγονέναι φάσκουσιν.
- Aem 24 3 ἔτι δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν θυσίαν σύμπτωμα δαιμόνιον ἦν· ἐν Ἀμφιπόλει <γὰρ> θύοντος τοῦ Αἰμιλίου καὶ τῶν ἱερῶν ἐνηργμένων, κεραυνὸς ἐνσκήψας εἰς τὸν βωμὸν ἐπέφλεξε καὶ συγκαθήγισε τὴν ἱεουργίαν.
- Aem 24 4 ὑπερβάλλει δὲ θειότητι πάντα καὶ τύχη τὰ τῆς φήμης. ἦν μὲν γὰρ ἡμέρα τετάρτη νενικημένῳ Περσεῖ περὶ Πύδναν, ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ τοῦ δήμου θεωροῦντος ἵππικους ἀγῶνας, ἐξαίφνης ἐνέπεσε λόγος εἰς τὸ πρῶτον τοῦ θεάτρου μέρος, ὡς Αἰμίλιος μεγάλῃ μάχῃ νενικηκῶς Περσέα καταστρέφοιτο σύμπασαν Μακεδονίαν.
- Aem 24 5 ἐκ δὲ τούτου ταχὺ τῆς φήμης ἀναχεομένης εἰς τὸ πλῆθος, ἐξέλαμψε χαρὰ μετὰ κρότου καὶ βοῆς, τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατασχοῦσα τὴν πόλιν.
- Aem 24 6 εἴθ' ὡς ὁ λόγος οὐκ εἶχεν εἰς ἀρχὴν ἀνελθεῖν βέβαιον, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ὁμοίως ἐφαίνετο πλανώμενος, τότε μὲν ἐσκεδάσθη καὶ διερρύη τὰ τῆς φήμης· ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις πυθόμενοι σαφῶς, ἐθαύμαζον τὴν προδραμοῦσαν ἀγγελίαν, ὡς ἐν τῷ ψεύδει τὸ ἀληθὲς εἶχε. Λέγεται δὲ καὶ τῆς ἐπὶ Σάγγα ποταμῷ μάχης Ἰταλιωτῶν αὐθημερὸν ἐν Πελοποννήσῳ λόγον γενέσθαι, καὶ Πλαταιᾶσι τῆς ἐν Μυκάλῃ πρὸς Μήδους. ^[5]
- Aem 25 2 ἦν δὲ Ῥωμαῖοι Ταρκυνίους μετὰ Λατίνων ἐπιστρατεύσαντας ἐνίκησαν, αὐτάγγελοι φράζοντες ὥφθησαν ἀπὸ στρατοῦ μικρὸν ὕστερον ἄνδρες δύο καλοὶ καὶ μεγάλοι· τούτους εἵκασαν εἶναι Διοσκόρους.

- Aem 25 3 ὁ δ' ἐντυχὼν πρῶτος αὐτοῖς κατ' ἀγορὰν πρὸ τῆς κρήνης, ἀναψύχουσι τοὺς ἵππους ἰδρῶτι πολλῶ περιρρεομένους, ἐθαύμαζε τὸν περὶ τῆς νίκης λόγον. εἶθ' οἱ μὲν ἐπιψαῦσαι λέγονται τῆς ὑπῆνης αὐτοῦ τοῖν χεροῖν ἀτρέμα μειδιῶντες· ἡ δ' εὐθὺς ἐκ μελαίνης τριχὸς εἰς πυρρὰν μεταβαλοῦσα, τῷ μὲν λόγῳ πίστιν, τῷ δ' ἀνδρὶ παρασχεῖν ἐπὶ κλησιν τὸν Ἀηνόβαρβον, ὅπερ ἐστὶ χαλκοπώγωνα.
- Aem 25 5 πᾶσι δὲ τούτοις τὸ καθ' ἡμᾶς γενόμενον πίστιν παρέσχεν. ὅτε γὰρ Ἀντώνιος ἀπέστη Δομετιανοῦ καὶ πολὺς πόλεμος ἀπὸ Γερμανίας προσεδοκᾶτο, τῆς Ῥώμης ταραττομένης ἄφνω καὶ αὐτομάτως ὁ δῆμος ἐξ αὐτοῦ φήμην ἀνέδωκε νίκης, καὶ τὴν Ῥώμην ἐπέδραμε λόγος αὐτόν τε τὸν Ἀντώνιον ἀνηρῆσθαι, καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ στρατεύματος ἡττημένου μηδὲν μέρος λελεῖφθαι· τοσαύτην δὲ λαμπρότητα καὶ ῥύμην ἡ πίστις ἔσχεν, ὥστε καὶ θῦσαι τῶν ἐν τέλει πολλούς. ^[5]
- Aem 25 6 ζητουμένου δὲ τοῦ πρώτου φράσαντος ὡς οὐδεὶς ἦν, ἀλλ' ὁ λόγος <εἰς> ἄλλον ἐξ ἄλλου διωκόμενος ἀνέφευγε καὶ τέλος καταδύς ὥσπερ εἰς πέλαγος ἀχανὲς τὸν ἄπειρον ὄχλον ἐφάνη μηδεμίαν ἀρχὴν ἔχων βέβαιον, αὕτη μὲν ἡ φήμη ταχὺ τῆς πόλεως ἐξερρῦη, πορευομένων δὲ τῷ Δομετιανῷ μετὰ δυνάμεως ἐπὶ τὸν πόλεμον ἤδη καθ' ὁδὸν ἀγγελία καὶ γράμματα φράζοντα τὴν νίκην ἀπήντησεν. ^[5]
- Aem 25 7 ἡ δ' αὕτη τοῦ <τε> κατορθώματος ἡμέρα καὶ τῆς φήμης ἐγίγνετο, ἐπὶ πλεόν ἢ δισμυρίους σταδίου τῶν τόπων διεστώτων. ταῦτα μὲν οὐδεὶς ἀγνοεῖ τῶν καθ' ἡμᾶς. Γναῖος δ' Ὀκτάβιος ὁ ναυαρχῶν Αἰμιλίῳ προσορμισάμενος τῇ Σαμοθράκῃ τὴν μὲν ἀσυλίαν παρείχε τῷ Περσεῖ διὰ τοὺς θεοὺς, ἔκπλου δὲ καὶ φυγῆς εἶργεν.
- Aem 26 2 οὐ μὴν ἀλλὰ λανθάνει πως ὁ Περσεὺς Ὀροάνδην τινὰ Κρήτα λέμβον ἔχοντα συμπίσας μετὰ χρημάτων ἀναλαβεῖν αὐτόν.
- Aem 26 3 ὁ δὲ κρητισμῷ χρησάμενος, τὰ μὲν χρήματα νύκτωρ ἀνέλαβεν, ἐκεῖνον δὲ τῆς ἐτέρας νυκτὸς ἤκειν κελεύσας ἐπὶ τὸν πρὸς τῷ Δημητρεῖω λιμένα μετὰ τῶν τέκνων καὶ θεραπείας ἀναγκαίας, εὐθὺς ἀφ' ἐσπέρας ἀπέπλευσεν. ὁ δὲ Περσεὺς οἰκτρὰ μὲν ἔπασχε, διὰ στενῆς θυρίδος παρὰ τὸ τεῖχος ἐκμηρυόμενος αὐτόν καὶ παιδία καὶ γυναῖκα, πόνων καὶ πλάνης ἀπείρους, οἰκτρότερον δὲ στεναγμὸν ἀφῆκεν, ὡς τις αὐτῷ πλανωμένῳ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἤδη πελάγιον τὸν Ὀροάνδην θέοντα κατιδὼν ἔφρασεν.
- Aem 26 5 ὑπέλαμπε γὰρ ἡμέρα, καὶ πάσης ἐλπίδος ἔρημος ὑπεχώρει φυγῇ πρὸς τὸ τεῖχος, οὐ λαθὼν μὲν, ὑποφθάσας δὲ τοὺς Ῥωμαίους μετὰ τῆς γυναικός.
- Aem 26 6 τὰ δὲ παιδία συλλαβὼν αὐτοῖς Ἴων ἐνεχείρισεν, ὃς πάλαι μὲν ἐρώμενος ἦν τοῦ Περσέως, τότε δὲ προδότης γενόμενος αἰτίαν παρέσχε τὴν μάλιστα συναναγκάσασαν τὸν ἄνθρωπον ὡς θηρίον ἀλISCOμένων τῶν τέκνων εἰς χεῖρας ἐλθεῖν καὶ παραδοῦναι τὸ σῶμα τοῖς ἐκείνων κρατοῦσιν.
- Aem 26 7 ἐπίστευε μὲν οὖν μάλιστα τῷ Νασικᾷ, κάκεῖνον ἐκάλει· μὴ παρόντος δὲ κατακλαύσας τὴν τύχην καὶ τὴν ἀνάγκην περισκεψάμενος, ἔδωκεν αὐτόν ὑποχείριον τῷ Γναίῳ, τότε μάλιστα ποιήσας φανερόν, ὅτι τῆς φιλαργυρίας ἦν ἐν αὐτῷ τι κακὸν ἀγεννέστερον ἢ φιλοψυχία, δι' ἣν, ὃ μόνον ἡ τύχη τῶν ἐπταικότων οὐκ ἀφαιρεῖται, τὸν ἔλεον ἀπεστέρησεν ἑαυτοῦ. ^[5]
- Aem 26 8 δεηθεὶς γὰρ ἀχθῆναι πρὸς τὸν Αἰμίλιον, ὁ μὲν ὡς ἀνδρὶ μεγάλῳ πεπτωκότη πτώμα νεμεσητὸν καὶ δυστυχὲς ἐξαναστὰς <προ> ὑπήντα μετὰ τῶν φίλων δεδακρυμένος, ὁ δ', αἰσχιστον θέαμα, προβαλὼν αὐτόν ἐπὶ στόμα, καὶ γονάτων δραξάμενος, ἀνεβάλλετο φωνὰς ἀγεννεῖς καὶ δεήσεις, ἃς οὐχ ὑπέμεινεν οὐδ' ἤκουσεν ὁ Αἰμίλιος, ἀλλὰ προσβλέψας αὐτὸν ἀλγοῦντι καὶ λελυπημένῳ τῷ προσώπῳ· „τί τῆς τύχης“ εἶπεν „ὦ ταλαίπωρε τὸ μέγιστον ἀφαιρεῖς τῶν ἐγκλημάτων, ταῦτα πράττων ἀφ' ὧν δόξεις οὐ παρ' ἀξίαν ἀτυχεῖν, οὐδὲ τοῦ νῦν, ἀλλὰ τοῦ πάλαι δαίμονος ἀνάξιος γεγονέναι; τί δέ μου καταβάλλεις τὴν νίκην καὶ τὸ κατόρθωμα ποιεῖς

μικρόν, ἐπιδεικνύμενος ἑαυτὸν οὐ γενναῖον οὐδὲ πρόποντα Ῥωμαίοις ἀνταγωνιστήν; ἀρετὴ τοι δυστυχοῦσι μεγάλην ἔχει μοῖραν αἰδοῦς καὶ παρὰ πολεμίους, δειλία δὲ Ῥωμαίοις κἂν εὐποτμῇ πάντων ἀτιμότατον.

Aem 26 12 “Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἀναστήσας καὶ δεξιωσάμενος Τουβέρωνι παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ τοὺς παῖδας καὶ τοὺς γαμβροὺς καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμονικῶν μάλιστα τοὺς νεωτέρους ἔσω τῆς σκηνῆς ἐπισπασάμενος, πολὺν χρόνον ἦν πρὸς αὐτῷ σιωπῇ καθημένος, ὥστε θαυμάζειν ἅπαντας ὁρμήσας δὲ περὶ τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων διαλέγεσθαι πραγμάτων, „ἄρά γ’“ εἶπεν „ἄξιον εὐπραγίας παρούσης ἄνθρωπον ὄντα θρασύνεσθαι, καὶ μέγα φρονεῖν ἔθνος ἢ πόλιν ἢ βασιλείαν καταστρεψάμενον, ἢ τὴν μεταβολὴν ταύτην ἢ τὴν τύχην παράδειγμα τῷ πολέμου· <τῆς> κοινῆς ἀσθενείας προθεῖσα παιδεύει μηδὲν ὡς μόνιμον καὶ βέβαιον διανοεῖσθαι; ποῖος γὰρ ἀνθρώποις τοῦ θαρρεῖν καιρὸς, ὅταν ὁ τοῦ κρατεῖν ἐτέρων μάλιστα δεδοικέναι τὴν τύχην ἀναγκάζῃ, καὶ τῷ χαίροντι δυσθυμίαν ἐπάγῃ τοσαύτην ὅτι περιφερομένης καὶ προσισταμένης ἄλλοτ’ ἄλλοις εἰμαρμένης λογισμός; ἢ τὴν Ἀλεξάνδρου διαδοχὴν, ὃς ἐπὶ πλεῖστον ἦρθη δυνάμεως καὶ μέγιστον ἔσχε κράτος, ὥρας μιᾶς μορίῳ πεσοῦσαν ὑπὸ πόδας θέμενοι, καὶ τοὺς ἄρτι μυριάσι πεζῶν καὶ χιλιᾶσιν ἵππέων τοσαύταις ὀπλοφορουμένους βασιλεῖς ὀρώντες ἐκ χειρῶν τῶν πολέμιων ἐφήμερα σιτία καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, οἴεσθε τὰ καθ’ ἡμᾶς ἔχειν τινὰ βεβαιότητα τύχης διαρκῆ πρὸς τὸν χρόνον; οὐ καταβαλόντες ὑμεῖς οἱ νέοι τὸ κενὸν φρύγγμα τοῦτο καὶ γαυρία τῆς νίκης, ταπεινοὶ καταπτήξετε πρὸς τὸ μέλλον, αἰεὶ παραδοκοῦντες εἰς ὃ τι κατασκήψει τέλος ἐκάστω τὴν τῆς παρούσης εὐπραγίας ὁ δαίμων νέμεσιν;“ τοιαῦτά φασι πολλὰ διαλεχθέντα τὸν Αἰμίλιον ἀποπέμψαι τοὺς νέους, εὖ μάλα τὸ καύχημα καὶ τὴν ὕβριν ὥσπερ χαλινῷ τῷ λόγῳ κόπτοντι κεκολασμένους. ^[5]

Aem 28 1 Ἐκ τούτου τὴν μὲν στρατιὰν πρὸς ἀνάπαυσιν, αὐτὸν δὲ πρὸς θεᾶν τῆς Ἑλλάδος ἔτρεψε καὶ διαγωγὴν ἔνδοξον ἅμα καὶ φιλάνθρωπον.

Aem 28 2 ἐπιὼν γὰρ ἀνελάμβανε τοὺς δῆμους καὶ τὰ πολιτεύματα καθίστατο, καὶ δωρεὰς ἐδίδου τοῖς μὲν σῖτον ἐκ τοῦ βασιλικοῦ, τοῖς δ’ ἔλαιον.

Aem 28 3 τοσοῦτον γὰρ εὐρεθῆναί φασιν ἀποκείμενον, ὥστε τοὺς λαμβάνοντας καὶ δεομένους ἐπιλιπεῖν πρότερον ἢ καταναλωθῆναι τὸ πλῆθος τῶν εὐρεθέντων.

Aem 28 4 ἐν δὲ Δελφοῖς ἰδὼν κίονα μέγαν τετράγωνον ἐκ λίθων λευκῶν συνηρμοσμένον, ἐφ’ οὗ Περσέως ἔμελλε χρυσοῦς ἀνδριὰς τίθεσθαι, προσέταξε τὸν αὐτοῦ τεθῆναι· τοὺς γὰρ ἡττημένους τοῖς νικῶσιν ἐξίστασθαι χώρας προσήκειν.

Aem 28 5 ἐν δ’ Ὀλυμπίᾳ τοῦτο δὴ τὸ πολυθρύλητον ἐκεῖνον ἀναφθέγγεσθαι φασιν, ὡς τὸν Ὀμήρου Δία (Il.

Aem 28 6 1, 528 sq.) Φειδίας ἀποπλάσαιτο. τῶν δὲ δέκα πρέσβων ἐκ Ῥώμης ἀφικομένων, Μακεδόσι μὲν ἀπέδωκε τὴν χώραν καὶ τὰς πόλεις ἐλευθέραις οἰκεῖν καὶ αὐτονόμοις, ἑκατὸν τάλαντα Ῥωμαίοις ὑποτελοῦσιν, οὗ πλέον ἢ διπλάσιον τοῖς βασιλεῦσιν εἰσέφερον. θεὰς δὲ παντοδαπῶν ἀγώνων καὶ θυσίας ἐπιτελῶν τοῖς θεοῖς, ἐστιάσεις καὶ δεῖπνα προὔθετο, χορηγία μὲν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀφθόνῳ χρώμενος, τάξιν δὲ καὶ κόσμον καὶ κατακλίσεις καὶ δεξιώσεις καὶ τὴν πρὸς ἕκαστον αὐτοῦ τῆς κατ’ ἀξίαν τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης αἴσθησιν οὕτως ἀκριβῆ καὶ πεφροντισμένην ἐνδεικνύμενος, ὥστε θαυμάζειν τοὺς Ἕλληνας, εἰ μὴδὲ τὴν παιδίαν ἄμοιρον ἀπολείπει σπουδῆς, ἀλλὰ τηλικαῦτα πράττων ἀνὴρ πράγματα καὶ τοῖς μικροῖς τὸ πρόπον ἀποδίδωσιν.

Aem 28 9 ὁ δὲ καὶ τούτοις ἔχαιρε, <καὶ> ὅτι πολλῶν παρεσκευασμένων καὶ λαμπρῶν τὸ ἥδιστον αὐτὸς ἦν ἀπόλαυσμα καὶ θέαμα τοῖς παροῦσι, καὶ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας τὴν ἐπιμέλειαν ἔλεγε, τῆς

αὐτῆς εἶναι ψυχῆς παρατάξεώς τε προστῆναι καλῶς καὶ συμποσίου, τῆς μὲν ὅπως φοβερωτάτη τοῖς πολεμίοις, τοῦ δ' ὡς εὐχαριστότατον ἦ τοῖς συνοῦσιν. ^[5]

Aem 28 10 οὐδενὸς δ' ἦττον αὐτοῦ τὴν ἐλευθεριότητα καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν ἐπὶνουν οἱ ἄνθρωποι, πολὺ μὲν ἀργύριον πολὺ δὲ χρυσίον ἐκ τῶν βασιλικῶν ἠθροισμένον οὐδ' ἰδεῖν ἐθελήσαντος, ἀλλὰ τοῖς ταμίαις εἰς τὸ δημόσιον παραδόντος.

Aem 28 11 μόνα τὰ βιβλία τοῦ βασιλέως φιλογραμματοῦσι τοῖς υἱέσιν ἐπέτρεψεν ἐξελέσθαι, καὶ διανέμων ἀριστεῖα τῆς μάχης Αἰλίου Τουβέρωνι τῷ γαμβρῷ φιάλην ἔδωκε πέντε λιτρῶν ὀλκὴν.

Aem 28 12 οὗτός ἐστι Τουβέρων, ὃν ἔφαμεν (c. 5, 7) μετὰ συγγενῶν οἰκεῖν ἐκκαιδέκατον, ἀπὸ γηδίου μικροῦ διατρεφομένων ἀπάντων.

Aem 28 13 καὶ πρῶτον ἄργυρον ἐκεῖνόν φασιν εἰς τὸν Αἰλίων οἶκον εἰσελθεῖν, ὑπὲρ ἀρετῆς καὶ τιμῆς εἰσαγόμενον, τὸν δ' ἄλλον χρόνον οὗτ' αὐτοὺς οὔτε γυναῖκας ἀργύρου χρῆζειν ἢ χρυσοῦ. Διωκημένων δὲ πάντων αὐτῷ καλῶς, ἀσπασάμενος τοὺς Ἑλληνας, καὶ παρακαλέσας τοὺς Μακεδόνας μεμνησθαι τῆς δεδομένης ὑπὸ Ῥωμαίων ἐλευθερίας, σφάζοντας αὐτὴν δι' εὐνομίας καὶ ὁμονοίας, ἀνέζευξεν ἐπὶ τὴν Ἥπειρον, ἔχων δόγμα συγκλήτου τοὺς συμμεμαχημένους αὐτῷ τὴν πρὸς Περσέα μάχην στρατιώτας ἀπὸ τῶν ἐκεῖ πόλεων ὠφελῆσαι. ^[5]

Aem 29 2 βουλόμενος δὲ πᾶσιν ἅμα καὶ μηδενὸς προσδοκῶντος ἀλλ' ἐξαίφνης ἐπιπεσεῖν, μετεπέμψατο τοὺς πρῶτους ἐξ ἐκάστης πόλεως ἄνδρας δέκα, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς, ὅσος ἄργυρός ἐστι καὶ χρυσὸς ἐν οἰκίαις καὶ ἱεροῖς, ἡμέρᾳ ῥητῇ καταφέρειν.

Aem 29 3 ἐκάστοις δὲ συνέπεμψεν ὡς ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο φρουρὰν στρατιωτῶν καὶ ταξίαρχον, προσποιούμενον ζητεῖν καὶ παραλαμβάνειν τὸ χρυσίον.

Aem 29 4 ἐνστάσης δὲ τῆς ἡμέρας, ὅφ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἅμα καιρὸν ὀρμήσαντες ἐτράποντο πρὸς καταδρομὴν καὶ διαρπαγὴν τῶν πόλεων, ὥσθ' ὥρᾳ μιᾷ πεντεκαίδεκα μὲν ἀνθρώπων ἐξανδραποδισθῆναι μυριάδας, ἐβδομήκοντα δὲ πόλεις πορθηθῆναι, γενέσθαι δ' ἀπὸ τοσαύτης φθορᾶς καὶ πανωλεθρίας ἐκάστῳ στρατιώτῃ τὴν δόσιν οὐ μείζον' ἑνδεκα δραχμῶν, φριξαι δὲ πάντας ἀνθρώπους τὸ τοῦ πολέμου τέλος, εἰς μικρὸν οὕτω τὸ καθ' ἕκαστον λῆμμα καὶ κέρδος ἔθνους ὅλου κατακερματισθέντος.

Aem 30 1 Αἰμίλιος μὲν οὖν τοῦτο πράξας μάλιστα παρὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἐπιεικῇ καὶ χρηστὴν οὔσαν, εἰς Ὀρικόνην κατέβη, κάκειθεν εἰς Ἰταλίαν μετὰ τῶν δυνάμεων περαιωθεὶς, ἀνέπλει τὸν Θύβριν ποταμὸν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ἐκκαιδεκήρους, κατεσκευασμένης εἰς κόσμον ὅπλοις αἰχμαλώτοις καὶ φοινικίσιν καὶ πορφύραις *** ὡς καὶ πανηγυρ *** ἔξωθεν, ὥστε <τρόπ> ὄν τινα θριαμβὶ <κῆς> πομπῆς προαπολαύειν τοὺς Ῥωμαίους, τῷ ῥοθίῳ σχέδην ὑπάγοντι τὴν ναῦν ἀντιπαρεξάγοντας.

Aem 30 4 Οἱ δὲ στρατιῶται τοῖς βασιλικοῖς χρήμασιν ἐποφθαλμίσαντες, ὡς οὐχ ὅσων ἠξίου ἔτυχον, ὠργίζοντο μὲν ἀδήλως διὰ τοῦτο καὶ χαλεπῶς εἶχον πρὸς τὸν Αἰμίλιον, αἰτιώμενοι δὲ φανερώς ὅτι βαρὺς γένοιτο καὶ δεσποτικὸς αὐτοῖς ἄρχων, οὐ πάνυ προθύμως ἐπὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ θριάμβου σπουδὴν ἀπήντησαν.

Aem 30 5 αἰσθόμενος δὲ τοῦτο Σέρβιος Γάλβας, ἐχθρὸς Αἰμιλίου, γεγονώς δὲ τῶν ὑπ' αὐτὸν χιλιάρχων, ἐθάρρησεν ἀναφανδὸν εἰπεῖν ὡς οὐ δοτέον εἶη τὸν θρίαμβον.

Aem 30 6 ἐνεὶς δὲ πολλὰς τῷ στρατιωτικῷ πλήθει διαβολὰς κατὰ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τὴν οὔσαν ὀργὴν ἔτι μᾶλλον ἐξερεθίσας, ἤτεῖτο παρὰ τῶν δημάρχων ἄλλην ἡμέραν ἐκείνην γὰρ οὐκ ἐξαρκεῖν τῇ κατηγορίᾳ, τέσσαρας ἔτι λοιπὰς ὥρας ἔχουσαν.

Aem 30 7 τῶν δὲ δημάρχων λέγειν αὐτὸν εἶ τι βούλεται κελυόντων, ἀρξάμενος μακρῷ καὶ βλασφημίας ἔχοντι παντοδαπὰς χρῆσθαι λόγῳ, τὸν χρόνον ἀνήλωσε τῆς ἡμέρας· καὶ γενομένου σκότους, οἱ

μὲν δήμαρχοι τὴν ἐκκλησίαν ἀφῆκαν, πρὸς δὲ τὸν Γάλβαν οἱ στρατιῶται συνέδραμον
θρασύτεροι γεγονότες, καὶ συγκροτήσαντες αὐτοὺς περὶ τὸν ὄρθρον αὖθις καταλαμβάνονται τὸ
Καπετώλιον· ἐκεῖ γὰρ οἱ δήμαρχοι τὴν ἐκκλησίαν ἔμελλον ἄξειν.

Aem 31 1 Ἄμα δ' ἡμέρᾳ τῆς ψήφου δοθείσης, ἥ τε πρώτη φυλὴ τὸν θρίαμβον ἀπεψηφίζετο, καὶ τοῦ
πράγματος αἴσθησις εἰς τὸν ἄλλον δῆμον καὶ τὴν σύγκλητον κατῆει.

Aem 31 2 καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὑπεραλοῦν τῷ προπηλακίζεσθαι τὸν Αἰμίλιον ἐν φωναῖς ἦν ἀπράκτοις, οἱ
δὲ γνωριμώτατοι τῶν ἀπὸ βουλῆς, δεινὸν εἶναι τὸ γινόμενον βοῶντες, ἀλλήλους παρεκάλουν
ἐπιλαβέσθαι τῆς τῶν στρατιωτῶν ἀσελγείας καὶ θρασύτητος, ἐπὶ πᾶν ἀφιζομένης ἄνομον ἔργον
καὶ βίαιον, εἰ μὴδὲν ἐμποδῶν αὐτοῖς γένοιτο *** Παῦλον Αἰμίλιον ἀφελέσθαι τῶν ἐπινικίων
τιμῶν. ^[5]

Aem 31 3 ὡσάμενοι δὲ τὸν ὄχλον καὶ ἀναβάντες ἀθρόοι, τοῖς δημάρχοις ἔλεγον ἐπισχεῖν τὴν
ψηφοφορίαν, ἄχρι ἂν διαλεχθῶσιν ἃ βούλονται πρὸς τὸ πλῆθος.

Aem 31 4 ἐπισχόντων δ' αὐτῶν καὶ γενομένης σιωπῆς, ἀνελθὼν ἀνὴρ ὑπατικὸς καὶ πολέμιους εἴκοσι καὶ
τρεῖς ἐκ προκλήσεως ἀνηρηκῶς, Μᾶρκος Σερβίλιος, Αἰμίλιον μὲν ἔφη Παῦλον ἡλίκος
αὐτοκράτωρ γένοιτο νῦν μάλιστα γινώσκειν, ὁρῶν ὅσης ἀπειθείας γέμοντι καὶ κακίας
στρατεύματι χρησάμενος οὕτω καλὰς κατέρωθωσε καὶ μεγάλας πράξεις θαυμάζειν δὲ τὸν
δῆμον, εἰ τοῖς ἀπ' Ἰλλυριῶν καὶ Λιγύων ἀγαλλόμενος θριάμβοις αὐτῷ φθονεῖ τὸν Μακεδόνων
βασιλέα ζῶντα καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου δόξαν ἐπιδεῖν ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίων ὅπλοις
ἀγομένην αἰχμάλωτον. ^[5]

Aem 31 6 „πῶς γὰρ οὐ δεινὸν“ εἶπεν, „εἰ φήμης μὲν περὶ νίκης ἀβεβαίου πρότερον εἰς τὴν πόλιν
ἐμπεσοῦσης ἐθύσατε τοῖς θεοῖς, εὐχόμενοι τοῦ λόγου τούτου ταχέως ἀπολαβεῖν τὴν ὄψιν,
ἦκοντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ μετὰ τῆς ἀληθινῆς νίκης ἀφαιρεῖσθε τῶν μὲν θεῶν τὴν τιμὴν,
αὐτῶν δὲ τὴν χαράν, ὡς φοβούμενοι θεάσασθαι τὸ μέγεθος τῶν κατορθωμάτων, ἢ φειδόμενοι
τοῦ πολέμιου βασιλέως· καίτοι κρεῖττον ἦν τῷ πρὸς ἐκεῖνον ἐλέω, μὴ τῷ πρὸς τὸν
αὐτοκράτορα φθόνῳ λυθῆναι τὸν θρίαμβον. ^[5]

Aem 31 7 ἀλλ' εἰς τοσαύτην“ ἔφη „τὸ κακόηθες ἐξουσίαν προάγεται δι' ὑμῶν, ὥστε περὶ στρατηγίας καὶ
θριάμβου τολμᾷ λέγειν ἄνθρωπος ἄτρωτος καὶ τῷ σώματι στίλβων ὑπὸ λειότητος καὶ
σκιατραφίας πρὸς ἡμᾶς τοὺς τοσοῦτοις τραύμασι πεπαιδευμένους ἀρετὰς καὶ κακίας κρίνειν
στρατηγῶν.

Aem 31 8 “ ἅμα δὲ τῆς ἐσθῆτος διασχόν, ἐξέφηνε κατὰ τῶν στέρνων ὡτειλὰς ἀπίστους τὸ πλῆθος. εἶτα
μεταστραφεὶς ἔνια τῶν οὐκ εὐπρεπῶς ἐν ὄχλῳ γυμνοῦσθαι δοκούντων τοῦ σώματος
ἀνεκάλυψε, καὶ πρὸς τὸν Γάλβαν ἐπιστρέψας· „σὺ μὲν“ ἔφη, „γελᾷς ἐπὶ τούτοις, ἐγὼ δὲ
σεμνύνομαι πρὸς τοὺς πολίτας· ὑπὲρ τούτων γὰρ ἡμέραν καὶ νύκτα συνεχῶς ἵππασάμενος ταῦτ'
ἔσχον.

Aem 31 10 ἀλλ' ἄγε λαβὼν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ψῆφον· ἐγὼ δὲ καταβάς παρακολουθήσω πᾶσι, καὶ γνώσομαι
τοὺς κακοὺς καὶ ἀχαρίστους καὶ δημαγωγεῖσθαι μᾶλλον ἐν τοῖς πολέμοις ἢ στρατηγεῖσθαι
βουλομένους.“ Οὕτω φασὶν ὑπὸ τῶν λόγων τούτων ἀνακοπῆναι καὶ μεταβαλεῖν τὸ
στρατιωτικόν, ὥστε πάσαις ταῖς ἐπικυρωθῆναι τῷ Αἰμιλίῳ τὸν θρίαμβον.

Aem 32 2 Πεμφθῆναι δ' αὐτὸν οὕτω λέγουσιν. ὁ μὲν δῆμος ἔν τε τοῖς ἵππικοῖς θεάτροις, ἃ κίρκους
καλοῦσι, περὶ τε τὴν ἀγορὰν ἱκρία πηξάμενοι, καὶ τᾶλλα τῆς πόλεως μέρη καταλαβόντες, ὡς
ἕκαστα παρεῖχε τῆς πομπῆς ἔποψιν, ἐθεῶντο, καθαράις ἐσθῆσι κεκοσμημένοι.

Aem 32 3

πᾶς δὲ ναὸς ἀνέωκτο καὶ στεφάνων καὶ θυμιαμάτων ἦν πλήρης, ὑπηρεῖται τε πολλοὶ καὶ ῥαβδονόμοι τοὺς ἀτάκτως συρρέοντας εἰς τὸ μέσον καὶ διαθέοντας ἐξείργοντες, ἀναπεπταμένας τὰς ὁδοὺς καὶ καθαρὰς παρεῖχον.

Aem 32 4 τῆς δὲ πομπῆς εἰς ἡμέρας τρεῖς νενεμημένης, ἡ μὲν πρώτη μόλις ἐξαρκέσασα τοῖς αἰχμαλώτοις ἀνδριάσι καὶ γραφαῖς καὶ κολοσσοῖς, ἐπὶ ζευγῶν πεντήκοντα καὶ διακοσίων κομιζομένοις, τούτων ἔσχε θέαν.

Aem 32 5 τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ κάλλιστα καὶ πολυτελέστατα τῶν Μακεδονικῶν ὄπλων ἐπέμπετο πολλαῖς ἀμάξαις, αὐτὰ τε μαρμαίροντα χαλκῷ νεοσμήκτῳ καὶ σιδήρῳ, τὴν τε θέσιν ἐκ τέχνης καὶ συναρμογῆς, ὥς ἂν μάλιστα συμπεφορημένοις χύδην καὶ αὐτομάτως εἰκοί, πεπονημένα, κράνη πρὸς ἀσπίσι, καὶ θώρακες ἐπὶ κνημῖσι, καὶ Κρητικαὶ πέλται καὶ Θράκια γέρρα καὶ φαρέτραι μεθ' ἱππικῶν ἀναμειγμέναι χαλινῶν, καὶ ξίφη γυμνὰ διὰ τούτων παρανίσχοντα καὶ σάρισαι παραπεπηγυῖαι, σύμμετρον ἐχόντων χάλασμα τῶν ὄπλων, ὥστε τὴν πρὸς ἄλληλα κροῦσιν ἐν τῷ διαφέρεσθαι τραχὺ καὶ φοβερὸν ὑπηχεῖν, καὶ μηδὲ νενικημένων ἀφοβοῦν εἶναι τὴν ὄψιν.

Aem 32 8 μετὰ δὲ τὰς ὀπλοφόρους ἀμάξας ἄνδρες [ἐπ']ἐπορεύοντο τρισχίλιοι, νόμισμα φέροντες ἀργυροῦν ἐν ἀγγείοις ἑπτακοσίοις πεντήκοντα τριταλάντοις, ὧν ἕκαστον ἀνὰ τέσσαρες ἐκόμιζον· ἄλλοι δὲ κρατῆρας ἀργυροῦς καὶ κέρατα καὶ φιάλας καὶ κύλικας, εὖ διακεκοσμημένα πρὸς θέαν ἕκαστα καὶ περιττὰ τῷ μεγέθει καὶ τῇ παχύτητι τῆς τορείας.

Aem 33 1 Τῆς δὲ τρίτης ἡμέρας ἔωθεν μὲν εὐθύς ἐπορεύοντο σαλπικταί, μέλος οὐ προσόδιον καὶ πομπικόν, ἀλλ' οἷω μαχομένους ἐποτρύνουσιν αὐτοὺς Ῥωμαῖοι, προσεγκελευόμενοι.

Aem 33 2 μετὰ δὲ τούτους ἦγοντο χρυσόκερῳ τροφίαι βοῦς ἑκατὸν εἴκοσι, μίτραις ἡσκημένοι καὶ στέμμασιν· οἱ δ' ἄγοντες αὐτοὺς νεανίσκοι περιζώμασιν εὐπαρύφοις ἐσταλμένοι πρὸς ἱερουργίαν ἐχώρουν, καὶ παῖδες ἀργυρᾷ λοιβεῖα καὶ χρυσᾷ κομίζοντες.

Aem 33 3 εἶτα μετὰ τούτους οἱ τὸ χρυσοῦν νόμισμα φέροντες, εἰς ἀγγεῖα τριταλαντιαῖα μεμερισμένον ὁμοίως τῷ ἀργυρῷ· τὸ δὲ πλῆθος ἦν τῶν ἀγγείων ὀγδοήκοντα τριῶν δέοντα.

Aem 33 4 τούτοις ἐπέβαλλον οἱ τε τὴν ἱερὰν φιάλην ἀνέχοντες, ἦν ὁ Αἰμίλιος ἐκ χρυσοῦ δέκα ταλάντων διάλιθον κατεσκεύασεν, οἱ τε τὰς Ἀντιγονίδας καὶ Σελευκίδας καὶ Θηρικλείους καὶ ὅσα περὶ δεῖπνον χρυσώματα τοῦ Περσέως ἐπιδεικνύμενοι.

Aem 33 5 τούτοις ἐπέβαλλε τὸ ἄρμα τοῦ Περσέως καὶ τὰ ὄπλα καὶ τὸ διάδημα τοῖς ὄπλοις ἐπικείμενον.

Aem 33 6 εἶτα μικροῦ διαλείμματος ὄντος ἤδη τὰ τέκνα τοῦ βασιλέως ἦγετο δοῦλα, καὶ σὺν αὐτοῖς τροφέων καὶ διδασκάλων καὶ παιδαγωγῶν δεδακρυμένων ὄχλος, αὐτῶν τε τὰς χεῖρας ὀρεγόντων εἰς τοὺς θεατάς, καὶ τὰ παιδία δεῖσθαι καὶ λιτανεύειν διδασκόντων.

Aem 33 7 ἦν δ' ἄρρενα μὲν δύο, θῆλυ δ' ἓν, οὐ πάνυ συμφρονοῦντα τῶν κακῶν τὸ μέγεθος διὰ τὴν ἡλικίαν· ἥ καὶ μᾶλλον ἔλεεινὰ πρὸς τὴν μεταβολὴν τῆς ἀναισθησίας ἦν, ὥστε μικροῦ τὸν Περσέα βαδίζειν παρορώμενον· οὕτως ὑπ' οἴκτου τοῖς νηπίοις προσεῖχον τὰς ὄψεις οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ δάκρυα πολλοῖς ἐκβάλλειν συνέβη, πᾶσι δὲ μεμειγμένην ἀλγηδόνι καὶ χάριτι τὴν θέαν εἶναι, μέχρι οὗ τὰ παιδία παρήλθεν.

Aem 34 1 Αὐτὸς δὲ τῶν τέκνων ὁ Περσεὺς καὶ τῆς περὶ αὐτὰ θεραπείας κατόπιν ἐπορεύετο, φαιδὸν μὲν ἱμάτιον ἀμπεχόμενος καὶ κρηπίδας ἔχων ἐπιχωρίους, ὑπὸ δὲ μεγέθους τῶν κακῶν πάντα θαμβοῦντι καὶ παραπεπληγμένῳ μάλιστα τὸν λογισμὸν εἰοικώς.

Aem 34 2 καὶ τούτῳ δ' εἶπετο χορὸς φίλων καὶ συνήθων, βεβαρημένων τὰ πρόσωπα πένθει, καὶ τῷ πρὸς Περσέα βλέπειν αἰεὶ καὶ δακρύειν ἔννοιαν παριστάντων τοῖς θεωμένοις, ὅτι τὴν ἐκείνου τύχην

ὀλοφύρονται, τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἐλάχιστα φροντίζοντες. Καίτοι προσέπεμψε τῷ Αἰμίλιῳ, δεόμενος μὴ πομπευθῆναι καὶ παραιτούμενος τὸν θρίαμβον.

Aem 34 3 ὁ δὲ τῆς ἀνανδρίας αὐτοῦ καὶ φιλοψυχίας ὡς ἔοικε καταγελῶν, „ἀλλὰ τοῦτό γ’“ εἶπε „καὶ πρότερον ἦν ἐπ’ αὐτῷ, καὶ νῦν ἐστὶν ἂν βούληται,“ δηλῶν τὸν πρὸ αἰσχύνης θάνατον, ὃν οὐχ ὑπομείνας ὁ δεῖλαιος, ἀλλ’ ὑπ’ ἐλπίδων τινῶν ἀπομαλακισθεὶς, ἐγεγόνει μέρος τῶν αὐτοῦ λαφύρων.

Aem 34 5 Ἐφεξῆς δὲ τούτοις ἐκομίζοντο χρυσοὶ στέφανοι τετρακόσιοι τὸ πλῆθος, οὓς αἱ πόλεις ἀριστεῖα τῆς νίκης τῷ Αἰμίλιῳ μετὰ πρεσβειῶν ἔπεμψαν· εἴτ’ αὐτὸς ἐπέβαλλεν, ἄρματι κεκοσμημένῳ διαπρεπῶς ἐπιβεβηκώς, ἀνὴρ καὶ δίχα τοσαύτης ἐξουσίας ἀξιοθέατος, ἀλουργίδα χρυσόπαστον ἀμπεχόμενος καὶ δάφνης κλῶνα τῇ δεξιᾷ προτείνων.

Aem 34 7 ἔδαφνηφόρει δὲ καὶ σύμπας ὁ στρατός, τῷ μὲν ἄρματι τοῦ στρατηγοῦ κατὰ λόχους καὶ τάξεις ἐπόμενος, ἄδων δὲ τὰ μὲν ὥδ’ αἰσιν τινὰς πατρίους ἀναμειγμένας γέλῳ, τὰ δὲ παιᾶνας ἐπινικίους καὶ τῶν διαπεπραγμένων ἐπαίνους εἰς τὸν Αἰμίλιον, περίβλεπτον ὄντα καὶ ζηλωτὸν ὑπὸ πάντων, οὐδενὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἐπίφθονον, πλὴν εἴ τι δαιμόνιον ἄρα τῶν μεγάλων καὶ ὑπερόγκων εἴληχεν εὐτυχιῶν ἀπαρύτειν καὶ μειγνύναι τὸν ἀνθρώπινον βίον, ὅπως μηδενὶ κακῶν ἄκρατος εἴη καὶ καθαρός, ἀλλὰ καθ’ Ὅμηρον (Il. ^[5]

Aem 34 8 24, 525—533) ἄριστα δοκῶσι πράττειν, οἷς αἱ τύχαι ῥοπὴν ἐπ’ ἀμφοτέρω τῶν πραγμάτων ἔχουσιν. Ἦσαν γὰρ αὐτῷ τέσσαρες υἱοί, δύο μὲν εἰς ἑτέρας ἀπωκισμένοι συγγενείας, ὡς ἤδη λέλεκται (c. ^[5]

Aem 35 1 5, 5), Σκιπίων καὶ Φάβιος, δύο δὲ παῖδες ἔτι τὴν ἡλικίαν, οὓς ἐπὶ τῆς οἰκίας εἶχε τῆς ἑαυτοῦ, γεγονότας ἐξ ἑτέρας γυναικός.

Aem 35 2 ὦν ὁ μὲν ἡμέραις πέντε πρὸ τοῦ θριαμβεῦσαι τὸν Αἰμίλιον ἐτελεύτησε τεσσαρεσκαίδεκέτης, ὁ δὲ δωδεκέτης μετὰ τρεῖς ἡμέρας θριαμβεύσαντος ἐπαπέθανεν, ὥστε μηδένα γενέσθαι Ῥωμαίων τοῦ πάθους ἀνάληπτον, ἀλλὰ φριξαὶ τὴν ὠμότητα τῆς τύχης ἅπαντας, ὡς οὐκ ἠδέσατο πένθος τοσοῦτον εἰς οἰκίαν ζήλου καὶ χαρᾶς καὶ θυσιῶν γέμουσαν εἰσάγουσα, καὶ καταμειγνύουσα θρήνους καὶ δάκρυα παιᾶσιν ἐπινικίοις καὶ θριάμβοις. ^[5]

Aem 36 1 Οὐ μὴν ἀλλ’ ὁ Αἰμίλιος, ὀρθῶς λογιζόμενος ἀνδρείας καὶ θαρραλεότητος ἀνθρώποις οὐ πρὸς ὅπλα καὶ σαρίσας χρῆσιν εἶναι μόνον, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν ὁμαλῶς τύχης ἀντίστασιν, οὕτως ἡρμόσατο καὶ κατεκόσμησε τὴν τῶν παρόντων σύγκρασιν, ὥστε τοῖς ἀγαθοῖς τὰ φαῦλα καὶ τὰ οἰκεῖα τοῖς δημοσίοις ἐναφανισθέντα μὴ ταπεινῶσαι τὸ μέγεθος μηδὲ καθυβρίσαι τὸ ἀξίωμα τῆς νίκης. ^[5]

Aem 36 2 τὸν μὲν γὰρ πρότερον τῶν παίδων ἀποθανόντα θάψας εὐθὺς ἐθρίαμβευσεν, ὡς λέλεκται· τοῦ δὲ δευτέρου μετὰ τὸν θρίαμβον τελευτήσαντος, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἐχρήσατο λόγοις ἀνδρὸς οὐ δεομένου παραμυθίας, ἀλλὰ παραμυθουμένου τοὺς πολίτας, δυσπαθοῦντας ἐφ’ οἷς ἐκεῖνος ἐδυστύχησεν.

Aem 36 3 ἔφη γάρ, ὅτι τῶν ἀνθρωπίνων οὐδὲν οὐδέποτε δείσας, τῶν δὲ θεῶν ὡς ἀπιστότατον καὶ ποικιλώτατον πρᾶγμα τὴν Τύχην αἰεὶ φοβηθεὶς, μάλιστα περὶ τοῦτον αὐτῆς τὸν πόλεμον ὥσπερ πνεύματος λαμπροῦ ταῖς πράξεσι παρούσης, διατελοῖ μεταβολὴν τινὰ καὶ παλίρροιαν προσδεχόμενος.

Aem 36 4 „μιᾶ μὲν γὰρ“ εἶπεν „ἡμέρᾳ τὸν Ἰόνιον ἀπὸ Βρεντεσίου περάσας, εἰς Κέρκυραν κατήχθην· πεμπατῖος δ’ ἐκεῖθεν ἐν Δελφοῖς τῷ θεῷ θύσας, ἑτέραις αὖθις αὖ πέντε τὴν δύναμιν ἐν Μακεδονίᾳ παρέλαβον, καὶ τὸν εἰωθότα συντελέσας καθαρμὸν αὐτῆς καὶ τῶν πράξεων εὐθὺς ἐναρξάμενος, ἐν ἡμέραις ἄλλαις πεντεκαίδεκα τὸ κάλλιστον ἐπέθηκα τῷ πολέμῳ τέλος. ^[5]

Aem 36 5

- ἀπιστῶν δὲ τῇ Τύχῃ διὰ τὴν εὐροίαν τῶν πραγμάτων, ὡς ἄδεια πολλή καὶ κίνδυνος οὐδεὶς ἦν ἀπὸ τῶν πολεμίων, μάλιστα κατὰ πλοῦν ἐδεδείκνυεν τὴν μεταβολὴν τοῦ δαίμονος ἐπ' εὐτυχίᾳ <τοσαύτῃ> , τοσοῦτον στρατὸν νενικηκότα καὶ λάφυρα καὶ βασιλεῖς αἰχμαλώτους κομίζων.
- Aem 36 6 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σωθεὶς πρὸς ὑμᾶς, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν εὐφροσύνης καὶ ζήλου καὶ θυσιῶν γέμουσαν, ἔτι τὴν Τύχην δι' ὑποψίας εἶχον, εἰδὼς οὐδὲν εἰλικρινὲς οὐδ' ἀνεμέσητον ἀνθρώποις τῶν μεγάλων χαριζομένην.
- Aem 36 7 καὶ τοῦτον οὐ πρότερον ἢ ψυχὴ τὸν φόβον ὠδίνουσα καὶ περισκοπούμενη τὸ μέλλον ὑπὲρ τῆς πόλεως ἀφῆκεν, ἢ τηλικαύτῃ με προσπαῖσαι δυστυχίᾳ περὶ τὸν οἶκον, υἱῶν ἀρίστων, οὓς ἑμαυτῷ μόνους ἐλιπόμην διαδόχους, ταφὰς ἐπαλλήλους ἐν ἡμέραις ἱεραῖς μεταχειρισάμενον.
- Aem 36 8 νῦν οὖν ἀκίνδυνός εἰμι τὰ μέγιστα καὶ θαρρῶ, καὶ νομίζω τὴν Τύχην ὑμῖν παραμενεῖν ἀβλαβὴ καὶ βέβαιον.
- Aem 36 9 ἱκανῶς γὰρ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς κακοῖς εἰς τὴν τῶν κατωρθωμένων ἀποκέχρηται νέμεσιν, οὐκ ἀφανέστερον ἔχουσα παράδειγμα τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας τοῦ θριαμβευομένου τὸν θριαμβεύοντα· πλὴν ὅτι Περσεὺς μὲν ἔχει καὶ νενικημένος τοὺς παῖδας, Αἰμίλιος δὲ τοὺς αὐτοῦ νικήσας ἀπέβαλεν.“ Οὕτω μὲν εὐγενεῖς καὶ μεγάλους λόγους τὸν Αἰμίλιον ἐξ ἀπλάστου καὶ ἀληθινοῦ φρονήματος ἐν τῷ δήμῳ διαλεχθῆναι λέγουσι. ^[5]
- Aem 37 2 τῷ δὲ Περσεῖ, καίπερ οἰκτίρας τὴν μεταβολὴν καὶ μάλα βοηθῆσαι προθυμηθεὶς, οὐδὲν εὔρετο πλὴν μεταστάσεως ἐκ τοῦ καλουμένου κάρκερε παρ' αὐτοῖς εἰς τόπον καθαρὸν καὶ φιλανθρωποτέραν δίαίταν, ὅπου φρουρούμενος, ὡς μὲν οἱ πλεῖστοι γεγράφασιν, ἀπεκατέρτησεν, ἔνιοι δὲ τῆς τελευτῆς ἰδίον τινα καὶ παρηλλαγμένον τρόπον ἱστοροῦσι. ^[5]
- Aem 37 3 μεμψαμένους γὰρ τι καὶ θυμωθέντας αὐτῷ τοὺς περὶ τὸ σῶμα στρατιώτας, ὡς ἕτερον οὐδὲν ἠδύνατο λυπεῖν καὶ κακοῦν αὐτόν, ἐξείργειν τῶν ὕπνων, καὶ προσέχοντας ἀκριβῶς ἐνίστασθαι ταῖς καταφοραῖς καὶ συνέχειν ἐγρηγορότα πάσῃ μηχανῇ, μέχρι οὗ τοῦτον τὸν τρόπον ἐκπονηθεὶς ἐτελεύτησεν.
- Aem 37 4 ἐτελεύτησε δὲ καὶ τῶν παιδίων τὰ δύο· τὸν δὲ τρίτον, Ἀλέξανδρον, εὐφυᾶ μὲν ἐν τῷ τορεύειν καὶ λεπτοργεῖν γενέσθαι φασίν, ἐκμαθόντα δὲ τὰ Ῥωμαϊκὰ γράμματα καὶ τὴν διάλεκτον, ὑπογραμματεύειν τοῖς ἄρχουσιν, ἐπιδέξιον καὶ χαρίεντα περὶ ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν ἐξεταζόμενον. Ταῖς δὲ Μακεδονικαῖς πράξεσι τοῦ Αἰμιλίου δημοτικωτάτην προσγράφουσι χάριν ὑπὲρ τῶν πολλῶν, ὡς τοσοῦτων εἰς τὸ δημόσιον τότε χρημάτων ὑπ' αὐτοῦ τεθέντων, ὥστε μηκέτι δεῆσαι τὸν δῆμον εἰσενεγκεῖν ἄχρι τῶν Ἰρτίου καὶ Πάνσα χρόνων, οἱ περὶ τὸν πρῶτον Ἀντωνίου καὶ Καίσαρος πόλεμον ὑπάτευσαν. ^[5]
- Aem 38 2 κάκεῖνο δ' ἴδιον καὶ περιττὸν τοῦ Αἰμιλίου, τὸ σπουδαζόμενον ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τιμώμενον διαφερόντως ἐπὶ τῆς ἀριστοκρατικῆς μεῖναι προαιρέσεως καὶ μηδὲν εἰπεῖν μηδὲ πράξαι χάριτι τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τοῖς πρώτοις καὶ κρατίστοις αἰεὶ συνεξετάζεσθαι περὶ τὴν πολιτείαν.
- Aem 38 3 ὁ καὶ χρόνοις ὕστερον Ἀππίος ὠνείδισεν Ἀφρικανῶ Σκιπίωνι. μέγιστοι γὰρ ὄντες ἐν τῇ πόλει τότε τὴν τιμητικὴν ἀρχὴν μετήεσαν, ὁ μὲν τὴν βουλὴν ἔχων καὶ τοὺς ἀρίστους περὶ αὐτόν (αὕτη γὰρ Ἀππίοις ἡ πολιτεία πάτριος), ὁ δὲ μέγας μὲν ὢν ἐφ' ἑαυτοῦ, μεγάλη δ' αἰεὶ τῇ παρὰ τοῦ δήμου χάριτι καὶ σπουδῇ κεχρημένος.
- Aem 38 4 ὡς οὖν ἐμβάλλοντος εἰς ἀγορὰν τοῦ Σκιπίωνος κατεῖδε παρὰ πλευρὰν ὁ Ἀππίος ἀνθρώπους ἀγεννεῖς καὶ δεδουλευκότας, ἀγοραίους δὲ καὶ δυναμένους ὄχλον συναγαγεῖν καὶ σπουδαρχία καὶ κραυγῇ πάντα πράγματα βιάσασθαι, μέγα βοήσας „ὦ Παῦλε“ εἶπεν „Αἰμίλιε, στέναξον ὑπὸ γῆς, αἰσθόμενος ὅτι σου τὸν υἱὸν Αἰμίλιος ὁ κῆρυξ καὶ Λικίννιος Φιλόνικος ἐπὶ τιμητείαν κατάγουσιν.
- Aem 38 6

“ ἀλλὰ Σκιπίων μὲν αὖξων τὰ πλεῖστα τὸν δῆμον εὖνουν εἶχεν, Αἰμίλιος δὲ καίπερ ὢν ἀριστοκρατικὸς οὐδὲν ἤττον ὑπὸ τῶν πολλῶν ἡγαπᾶτο τοῦ μάλιστα δημαγωγεῖν καὶ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν τοῖς πολλοῖς δοκοῦντος.

Aem 38 7 ἐδήλωσαν δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν καὶ τιμητείας αὐτὸν ἀξιώσαντες, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ πασῶν ἱερωτάτη καὶ δυναμένη μέγα πρὸς τε τᾶλλα καὶ πρὸς ἐξέτασιν βίων.

Aem 38 8 ἐκβαλεῖν τε γὰρ ἔξεστι συγκλήτου τὸν ἀπρεπῶς ζῶντα τοῖς τιμηταῖς καὶ προγράψαι τὸν ἄριστον, ἵππου τ’ ἀφαιρέσει τῶν νέων ἀτιμάσαι τὸν ἀκολασταίνοντα, καὶ τῶν οὐσιῶν οὔτοι τὰ τιμήματα καὶ τὰς ἀπογραφὰς ἐπισκοποῦσιν.

Aem 38 9 ἀπεγράψαντο μὲν οὖν κατ’ αὐτὸν μυριάδες ἀνθρώπων τριάκοντα τρεῖς, ἔτι δ’ ἑπτακισχίλιοι τετρακόσιοι πεντήκοντα δύο, τῆς δὲ βουλῆς προέγραψε μὲν Μάρκον Αἰμίλιον Λέπιδον, ἥδη τετράκις καρπούμενον ταύτην τὴν προεδρίαν, ἐξέβαλε δὲ τρεῖς συγκλητικούς οὐ τῶν ἐπιφανῶν, καὶ περὶ τὴν τῶν ἱππέων ἐξέτασιν ὁμοίως ἐμετρίασεν αὐτὸς τε καὶ Μάρκιος Φίλιππος ὁ συνάρχων αὐτοῦ. Διωκημένων δὲ τῶν πλείστων καὶ μεγίστων, ἐνόσησε νόσον ἐν ἀρχῇ μὲν ἐπισφαλῇ, χρόνῳ δ’ ἀκίνδυνον, ἐργώδη δὲ καὶ δυσάπλλακτον γενομένην. ^[5]

Aem 39 2 ἐπεὶ δὲ πεισθεὶς ὑπὸ τῶν ἱατρῶν ἔπλευσεν εἰς Ἑλέαν τῆς Ἰταλίας καὶ διέτριβεν αὐτόθι πλείω χρόνον ἐν παραλίοις ἀγροῖς καὶ πολλὴν ἡσυχίαν ἔχουσιν, ἐπόθησαν αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ φωνὰς πολλάκις ἐν θεάτροις οἷον εὐχόμενοι καὶ σπεύδοντες ἰδεῖν ἀφῆκαν.

Aem 39 3 οὔσης δὲ τινος ἱερουργίας ἀναγκαίας, ἥδη δὲ καὶ δοκοῦντος ἱκανῶς ἔχειν αὐτῷ τοῦ σώματος, ἐπανῆλθεν εἰς Ῥώμην.

Aem 39 4 κἀκείνην μὲν ἔθυσσε μετὰ τῶν ἄλλων τὴν θυσίαν ἱερέων, ἐπιφανῶς τοῦ δήμου περικεχυμένου καὶ χαίροντος· τῇ δ’ ὕστεραίᾳ πάλιν ἔθυσεν αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ σωτήρια τοῖς θεοῖς.

Aem 39 5 καὶ συμπερανθείσης ὥς προήρητο τῆς θυσίας, ὑποστρέψας οἴκαδε καὶ κατακλιθεὶς, πρὶν αἰσθῆσθαι καὶ νοῆσαι τὴν μεταβολήν, ἐν ἐκστάσει καὶ παραφορᾷ τῆς διανοίας γενόμενος, τριταῖος ἐτελεύτησεν, οὐδενὸς ἐνδεῆς οὐδ’ ἀτελῆς τῶν πρὸς εὐδαιμονίαν νενομισμένων γενόμενος.

Aem 39 6 καὶ γὰρ ἡ περὶ τὴν ἐκφορὰν πομπὴ θαυμασμὸν ἔσχε καὶ ζῆλον, ἐπικοσμοῦντα τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς τοῖς ἀρίστοις καὶ μακαριωτάτοις ἐνταφίσις.

Aem 39 7 ταῦτα δ’ ἦν οὐ χρυσὸς οὐδ’ ἐλέφας οὐδ’ ἡ λοιπὴ πολυτέλεια καὶ φιλοτιμία τῆς παρασκευῆς, ἀλλ’ εὖνοια καὶ τιμὴ καὶ χάρις οὐ μόνον παρὰ τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πολεμίων.

Aem 39 8 ὅσοι γοῦν κατὰ τύχην παρήσαν Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Μακεδόνων, οἱ μὲν ἰσχυροὶ τὰ σώματα καὶ νέοι διαλαβόντες τὸ λέχος ὑπέδυσαν καὶ παρεκómizον, οἱ δὲ πρεσβύτεροι συνηκολούθουν, ἀνακαλούμενοι τὸν Αἰμίλιον εὐεργέτην καὶ σωτῆρα τῶν πατρίδων.

Aem 39 9 οὐ γὰρ μόνον ἐν οἷς ἐκράτησε καιροῖς ἡπίως πᾶσι καὶ φιланθρώπως ἀπηλλάγη χρησάμενος, ἀλλὰ καὶ παρὰ πάντα τὸν λοιπὸν βίον ἀεὶ τι πράττων ἀγαθὸν αὐτοῖς καὶ κηδόμενος ὥσπερ οἰκείων καὶ συγγενῶν διετέλεσε. Τὴν δ’ οὐσίαν αὐτοῦ μόλις ἑπτὰ καὶ τριάκοντα μυριάδων γενέσθαι λέγουσιν· ἥς αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρους τοὺς υἱοὺς ἀπέλιπε κληρονόμους, ὁ δὲ νεώτερος Σκιπίων τῷ ἀδελφῷ πᾶσαν ἔχειν συνεχώρησεν, αὐτὸς εἰς οἶκον εὐπορώτερον τὸν Ἀφρικανοῦ δεδομένος.

Aem 39 11 <τοι> οὗτος μὲν ὁ Παύλου Αἰμιλίου τρόπος καὶ βίος λέγεται γενέσθαι.